

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

RABİA YETGİN YÜKSEK LİSANS TEZİ GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ İŞLETME ABD 2017

KOBİ'LERE KREDİ VERME DAVRANIŞI:
TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ'NDE BİR
UYGULAMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RABİA YETGİN

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2017

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**KOBİ'LERE KREDİ VERME DAVRANIŞI:
TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ'NDE BİR UYGULAMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RABİA YETGİN

Tez Danışmanı: Doç.Dr. İbrahim Halil EKŞİ

GAZİANTEP
AĞUSTOS 2017

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**Kobi'lere Kredi Verme Davranışı:
Türk Bankacılık Sektörü'nde Bir Uygulama**

RABİA YETGİN

Tez Savunma Tarihi: 18.08.2017

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Doç.Dr. Zekiye ANTAKYALIOĞLU

SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylıyorum.

Prof.Dr. Arif ÖZSAĞIR

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımca (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. İbrahim Halil EKŞİ
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

Doç.Dr. İbrahim Halil EKŞİ

Doç.Dr. S. Serdar KARACA

Yrd.Doç.Dr. Erkan ALSU

İmzası

İTHAF

Bu çalışmamı, benden hiçbir şekilde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen hayatımda büyük öneme sahip olan, bana yol gösteren, her zaman varlıklarını bana hissettiren, bana güvenen hayatımda vazgeçilmez önemli yerleri olan öncelikle sevgili anneme ve babama, hayat arkadaşım eşime, biricik ablalarım, abime ve kıymetli yeğenlerime ithafen hazırladım.

ÖZET

KOBİ'LERE KREDİ VERME DAVRANIŞI: TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜ'NDE BİR UYGULAMA

YETGİN, Rabia
Yüksek Lisans Tezi, İşletme ABD
Tez Danışmanı: Doç.Dr. İbrahim Halil EKŞİ
Ağustos 2017,74 sayfa

Bu çalışmanın amacı bankaların Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere (KOBİ) kullandıkları kredileri etkileyen faktörleri ortaya koymaktır. Bu amaçla kamu, katılım, yerli-özel ve yabancı banka gruplarının her birinin davranışını etkileyen faktörler araştırılmıştır. KOBİ'lere kredi kullandırma tutumlarını etkilediği düşünülen bankacılık sektörüne özgü değişkenler ve makroekonomik göstergeler kullanılarak regresyon analizi yardımıyla çalışmanın hipotezleri test edilmiştir. Yapılan analizden elde edilen sonuçlara göre, katılım, yerli-özel ve yabancı banka gruplarında kredi verme tutumu mevduat faiz oranı ve kredilerin gayrisafi yurtiçi hasıla(GSYİH)'ya oranından etkilenirken, kamu bankalarının kredi verme tutumu sadece kredilerin gayrisafi yurtiçi hasıla(GSYİH)'ya oranından etkilenmektedir. Aktif karlılığı değişkeninin hiçbir banka grubunda kredi verme tutumunda etkisi olmamıştır.

Anahtar Kelimeler: KOBİ kredileri, Türk Bankacılık Sektörü, banka grupları, regresyon analizi

ABSTRACT**LENDING ATTITUDE TO SME:AN APPLICATION IN TURKISH BANKING SECTOR**

YETGİN, Rabia

M. A. Thesis, Department of Business Administration

Supervisor: Assist. Prof. Dr. İbrahim Halil EKŞİ

August 2017, 74 pages

The purpose of this study is to put forward the factors that affecting Small and Medium Enterprises (SMEs) loans used by the banks For this purpose, factors affecting the behavior of each of the public, participation, indigenous-private and foreign bank groups are investigated. Hypotheses of study have been tested with regression analysis using macroeconomic indices and banking sector specific variables that are thought to influence credit lending attitudes to SMEs. According to result of the analysis, while the lending attitude in participation, domestic-private and foreign bank groups is affected by deposit interest rate and the ratio of lending to gross domestic product (GDP), the lending behavior of state-controlled bank group is affected only the ratio of lending to gross domestic product (GDP). Return on assets variable does'nt affect SMEs lending attitude for any banking group.

Keywords: SME lending, Turkish Banking Sector, bank groups, regression analysis

ÖNSÖZ

Günümüz küresel rekabet koşullarında, esnek ve başarılı üretim yapıları, toplumsal kalkınma ve ekonomik büyümedeki önemli etkileri, yeni iş olanaklarıyla istihdama katkı sağlamaları, ihracata sağladıkları katkılar ve benzeri birçok özellikleriyle ekonominin temel taşlarından olan KOBİ'ler ülkelerin gelişme ve kalkınmalarında vazgeçilmez öneme sahiptirler.

Sağladıkları sayısız faydaların yanında, kısıtlı öz kaynak yapılarıyla faaliyet gösteren KOBİ'lerin, karşılaştıkları en önemli sorunların başında finansman sorunu gelmekte ve bu sorunun çözümünde başvurdukları kaynakların başında bankalar yer almaktadır. Bu nedenle KOBİ kredileri önem kazanmakta olup, çalışmada mevduat ve katılım bankaları gruplandırılarak bu banka gruplarının KOBİ'lere kredi verme davranışları incelenecektir.

Bu çalışmada beni yönlendirip tezi hazırlamama yardımcı olan saygıdeğer tez danışmanım Doç. Dr. İbrahim Halil EKŞİ hocama, benden desteğini hiç esirgemeyen benimle birlikte gecesini gündüzüne katan üzerimde büyük emeği olan değerli ablama, teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolarIN LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	vii
SEMBOLLER VE KISALTMALAR.....	viii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI.....	2
1.2.ÇALIŞMANIN ÖNEMİ.....	3
1.3.ÇALIŞMANIN HİPOTEZLERİ.....	3
İKİNCİ BÖLÜM.....	4
KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR.....	4
2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1.1. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GELİŞİMİ.....	4
2.1.2. BANKALARIN EKONOMİDEKİ ROLÜ VE ÖNEMİ.....	7
2.1.3. BANKA BİLANÇOLARININ ÖZELLİKLERİ.....	10
2.1.4. DÜNYADA BANKACILIK UYGULAMALARI.....	11
2.1.5. BANKACILIKTA KARŞILAŞILAN RİSKLER.....	12
2.1.5.1. Kredi Riski.....	12
2.1.5.2. Piyasa Riski.....	15
2.1.5.3. Operasyonel Risk.....	15
2.1.5.4. Faiz Oranı Riski.....	16
2.1.5.5. Döviz Kuru Riski.....	17
2.1.5.6. Sermaye Yeterliliği Riski.....	17
2.1.5.7. Yoğunlaşma Riski.....	17
2.1.6. KOBİ'LERİN ÖNEMİ.....	17
2.1.7. KOBİ'LERİN EKONOMİDEKİ YERİ.....	21
2.1.8. KOBİ'LERİN YAŞADIĞI TEMEL SORUNLAR.....	23

2.1.8.1.Finansman Sorunlar	23
2.1.8.2.Pazarlama Yönetimi Sorunları.....	25
2.1.8.3.Üretim Sorunları	26
2.1.8.4.İhracat Sorunları	26
2.1.8.5.Yönetim Sorunları	27
2.1.9. KOBİLERİN DESTEKLENMESİ.....	28
2.1.9.1.KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler.....	28
2.1.9.2.Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı	29
2.1.9.3.Kredi Garanti Fonu Destekleri	30
2.1.9.4. Dış Ticaret Müsteşarlığı Tarafından Sağlanan Destekler.....	30
2.1.10.BASEL KRİTERLERİ VE KOBİ'LER	31
2.2.LİTERATÜR.....	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	53
UYGULAMA	53
3.1.Veriler ve Değişkenler.....	53
3.2. Model Spesifikasyonları.....	54
3.3.Yöntem	55
3.4. Bulgular	57
SONUÇ	65
KAYNAKÇA	68
ÖZGEÇMİŞ	75

TABLULARIN LİSTESİ

Tablo 2.1. Kredi Riski Doğuran Faktörler (Eke, 2009)	15
Tablo 2.2. KOBİ Tanımı	18
Tablo 2.3. İş Yeri Büyüklük Gruplarına Göre Şirket Sayıları (Yüksel, 2005:7)	20
Tablo 2.4. KOBİ'lerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar	24
Tablo 2.5. Basel-II'nin Temel Prensipleri (Türkiye Bankalar Birliği, 2006:6)	33
Tablo 3.1. Çalışmada Kullanılan Değişkenler	54
Tablo 3.2. Kamu-Korelasyon Tablosu	57
Tablo 3.3. Kamu-Tanımlayıcı İstatistikler	57
Tablo 3.4. Kamu-EKK ve Varsayım Test Sonuçları	58
Tablo 3.5. Katılım-Korelasyon Tablosu	59
Tablo 3.6. Katılım-Tanımlayıcı İstatistikler.....	59
Tablo 3.7. Katılım-EKK ve Varsayım Test Sonuçları	60
Tablo 3.8. Yerli-Özel-Korelasyon Tablosu.....	61
Tablo 3.9. Yerli-Özel-Tanımlayıcı İstatistikler.....	61
Tablo 3.10 .Yerli-Özel-EKK ve Varsayım Test Sonuçları	62
Tablo 3.11. Yabancı- Korelasyon Tablosu	63
Tablo 3.12. Yabancı-Tanımlayıcı İstatistikler	63
Tablo 3.13. Yabancı-EKK ve Varsayım Test Sonuçları	64

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 2.1. Büyüklük Grubuna Göre Temel Göstergeler	19
Şekil 2.2. KOBİ'lerin Dış Ticaretteki Payı.....	19

SEMBOLLER VE KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BDDK: Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurumu

DTM: Dış Ticaret Müsteşarlığı

EKK: En Küçük Kareler

İKV: İktisadi Kalkınma Vakfı

GSYİH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

IGEME: İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi

KBGSYİH: Kişi Başına Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

KDS: Kredi Değerleme Sistemi

KGF: Kredi Garanti Fonu

KKA: Karadeniz Kalkınma Ajansı

KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme Bakanlığı

MEKSA: Türkiye Halk Bankası, Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı

OAKA: Orta Anadolu Kalkınma Ajansı

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

SÜE: Sanayi Üretim Endeksi

SY: Standart Yaklaşımında

TCMB: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

TESK: Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu,

TESKOMB: Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği

TMSF: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

TOBB: Türkiye Ticaret Sanayi, Deniz Ticaret Odaları ve Borsalar Birliği

TOSYÖV: Türkiye Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı

TTGV: Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı

TTK: Türk Tarih Kurumu

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜFE: Tüketici Fiyatları Endeksi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ), gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomilerini etkileyen ve yönlendiren, birçok ülke ekonomisinde olduğu gibi Türkiye ekonomisi için de önemli olan bir faktördür.

2000’li yılların başından itibaren giderek ilginin arttığı KOBİ’ler ülkelerin imalat sanayinde büyük işletmelere göre daha fazla yer almıştır. Başarılı üretim yapısına sahip olması, bölgesel kalkınmayı artırması ve en önemlisi de istihdama sağladığı katkı ile KOBİ’ler ülke ekonomilerinin temelini oluşturmuştur(Ünlüleblebici,2011:1).

Ülkemizde ve dünyada önemleri giderek artan KOBİ’lerin finansman başta olmak üzere üretimden pazarlamaya birçok sorunu bulunmaktadır. KOBİ’ler bu sorunlarını çözmek adına çeşitli yollara başvurumaktadırlar. Finansman sorunlarını çözmek adına başvurdukları yöntemlerden biri de banka kredileridir. İşte bu çalışmada, sahiplik yapılarına göre sınıflandırılan mevduat ve katılım bankalarının, KOBİ’lere kredi kullanırken sergiledikleri tutumlarını etkileyen faktörler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bankalar, fon fazlası olanlardan fon talebi olanlara kaynak transferi yapan finansal kuruluşlardır. Finansal piyasalar içinde bankaların önemli bir yeri vardır. Tasarruflar ve yatırımlar arasında değişimin en uygun şekilde gerçekleşmesini sağlarlar. Tüm bunların yanı sıra, kaydi para yaratmak, para ve maliye politikalarının uygulanmasına yardımcı olmak, gelir ve servet dağılımının uygun bir şekilde gerçekleşmesi gibi işlevleri de yerine getirmektedirler(Yetiz;2016:107).

Bankaların temel ekonomik işlevleri olan mali aracılık sonucunda, ekonomide ödünç verilebilir fon arzı ve fon talebinin artmasına ve buna bağlı olarak da piyasa hacminin genişleyerek milli gelir ve istihdamın artmasına olanak sağlarlar. Bankaların makroekonomik açıdan bir diğer önemli görevi de, mali sisteme çekilen

fonların ekonomik kalkınmaya en yüksek katkıyı sağlayacak alan ve sektörlerle yöneltilmesine yardımcı olmasıdır. Ayrıca ekonomi de etkili bir para politikasının uygulanması, ülkenin dış ekonomik ilişkilerinin gelişmesi ve dünya ile bütünleşmesi de ancak bankacılık sektörü ile mümkün olmaktadır(Arslan ve Yapraklı, 2008:89).

Banka kredilerinin KOBİ' lere finansman olanağı sağlaması ve KOBİ'lerin ülke ekonomisinin büyümesine katkıda bulunması göz önünde bulundurulup, kamu, katılım, yerli-özel ve yabancı banka gruplarında KOBİ kredileri tutumlarını etkileyen faktörler dikkate alınarak hazırlanan bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; çalışmanın amacı, önemi, kapsamı ve hipotezleri anlatılmıştır.

İkinci bölümde; bankaların önemi, bankaların ekonomideki rolü, banka bilanço yapısı ve kredi riskine yer verilmiştir. Ayrıca KOBİ'lerin ekonomideki yerinden, desteklenmesinden ve Basel kriterleri ve kriterlerin KOBİ'lere olan etkilerine yer verilmiştir. Ayrıca bu konuda daha önce yapılmış alanyazın çalışmaları da anlatılmıştır.

Üçüncü ve son bölümde uygulamaya yer verilmiştir. Bu kısımda bankaların KOBİ'lere kredi verme tutumunu etkileyen faktörler belirlenirken mevduat ve katılım banka gruplarında (mevduat-kamu, mevduat-yabancı, mevduat-yerli özel ve katılım) ayrı ayrı 2007:Q2 ve 2016:Q4 olmak üzere 39 dönemi kapsayan regresyon analizi yardımıyla verilerin analizi yapılmıştır. Çalışmada kullanılan veri ve değişkenler, kullanılan yöntem ve bulgular aktarılmıştır. Sonuç, tartışma ve öneri kısmında da elde edilen bulgular teorik çerçeve dahilinde değerlendirilmiştir.

1.1.ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Bu çalışmanın amacı, Türk Bankacılık Sektörü'nde bankaların sahiplik yapılarına göre KOBİ'lere kredi verme tutumlarını etkileyen faktörleri tespit etmektir. Bu faktörler bankaya özgü bir takım göstergeler ile makroekonomik göstergelerden oluşmaktadır.

Finansman sıkıntısı ile sürekli gündemde olan KOBİ'lere mevduat-kamu, mevduat yerli-özel, katılım bankaları ve mevduat-yabancı bankalar tarafından 2007:Q2 ve 2016:Q4 dönemleri olmak üzere toplam 39 döneme ait kullanılan

kredileri etkileyen değişkenlerin hangileri olduğuna ilişkin durum tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

1.2.ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Bu çalışmanın önemi, öncelikle çalışmanın banka grupları bazında mukayeseli olarak incelenmesinden kaynaklanmaktadır. Alan yazınında mevduat ve katılım bankaları ile yazılmış birçok çalışma bulmak mümkündür, ancak bu çalışmalar genellikle bankaların işleyişi, tarihsel gelişimi, piyasadaki işlevleri, işletmelerin finansmanında oynadıkları roller vb. ile ilgilidir. Bu bağlamda, mevduat ve katılım bankalarının işletmelere finansman sağlama konusunda etki eden faktörleri incelediğimiz bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sonuçlarının politika yapıcılara yön göstermesi beklenmektedir.

1.3.ÇALIŞMANIN HİPOTEZLERİ

Bankaların KOBİ'lere kredi verme tutumunu etkileyen değişkenleri tespit etmek amacıyla aşağıdaki dört hipotez kurulmuştur. Bu hipotezler çalışmanın örnekleme olan kamu, katılım, yerli-özel ve yabancı banka grupları kapsamında regresyon analizi kullanılarak test edilmiştir.

H₁: Bankaların aktif karlılığı KOBİ'lere kredi verme tutumunu etkilemektedir.

H₂: Toplam kredilerin GSYİH' ya oranı KOBİ'lere kredi verme tutumunu etkilemektedir.

H₃: Mevduat faiz oranı KOBİ'lere kredi verme tutumunu etkilemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE LİTERATÜR

2.1. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.1. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN GELİŞİMİ

Zaman içerisinde, dünyanın her tarafında hayatın en yaygın ve vazgeçilmez kuruluşlarından biri olan bankaların tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Türkiye’de Tanzimat’a kadar olan süreçte bankacılığa ait izlere rastlanmamaktadır. Bu durumda Türklerin özellikle askerlik ve yöneticilik gibi işlerle uğraşması, ticaret, sarraflık, bankacılık gibi meslekleri Türk ve Müslüman olmayan kimselere bırakmaları önemli bir rol oynamıştır. Kapalı bir ekonomik sisteme sahip olan Osmanlı ekonomisi bu özelliği nedeniyle bankacılık bu dönemde pek fazla gelişmemiştir(Şahin, 2011:4). Cumhuriyetin kuruluş yılından başlayıp günümüze kadar geçen sürede ise bankacılık sektörünün yapısı ve gelişiminin, iktisadi gelişme, ekonominin genel yapısı ve iktisadi başarıdan etkilendiği görülmektedir(Coşkun, 2012:3). Cumhuriyet döneminde Türk Bankacılığı çeşitli dönemlerden geçmiştir. Bu dönemde Türk Bankacılığının gelişmesi 6 ayrı döneme ayrılabilir(Köseoğlu, 2013:4-5):

- 1923-1932: Milli bankacılığın geliştiği dönem
- 1933-1944: Devletçilik ve devlet bankalarının kuruluş dönemi
- 1945-1960: Özel bankaların gelişme dönemi
- 1961-1979: Planlı dönem
- 1980-1990: Bankacılıkta serbestleşme ve dışa açılma dönemi
- 1990 sonrası: Holding bankacılığı ve Hazine finansörlüğü dönemi

Dönemleri kısaca açıklayacak olursak;

1923-1932: Milli Bankacılığın Geliştiği Dönem: Türkiye’ de Milli bankacılığın gelişimi Cumhuriyet’le birlikte başlamıştır(Köseoğlu, 2013:5). Bu

dönemde ulusal bankacılığın gelişmesi için 1924 yılında Türkiye İş Bankası kurulmuştur. Bu tarihte amaç, ticaret ve sanayi sektöründe gerçekleştirilecek girişimleri desteklemek, kredi vererek ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmaktır. İş Bankasının kuruluşunu izleyen gelişme 1930 yılında T.C. Merkez Bankası kurulmasıdır. 1930'lu yıllarda, 1929 yılında dünyada yaşanan ekonomik kriz nedeniyle daha kapalı ve korumacı bir politika izlenmiş ve özel kesim bankacılığına ve yabancı sermayeye daha fazla önem verilmiştir(Şahin, 2011:4-5).

1933-1944: Devletçilik Ve Devlet Bankalarının Kuruluş Dönemi: Bu dönemde ülkede ana kalkınma stratejisi olarak Kamu İktisadi Teşebbüsleri aracılığıyla kısıtlı olan sermayenin devlet eliyle istihdamının sağlanması ve ithal ikameyi sağlayacak kesimlere öncelik verilmesi belirlenmiştir(Coşkun, 2012:7). Çok sayıda devlet bankası kurulmuş olup, devlet bankacılığı giderek yaygınlaşmıştır. Böylelikle ekonomik kalkınma da izlenecek temel politika değişikliği bankacılık üzerinde de etkisini göstermiş, Merkez Bankası, Sümerbank, Etibank, Belediyeler Bankası, Denizbank ve Halk Bankası gibi kamu bankaları kurulmuştur. Devlet bankalarının kuruluşu ile birlikte sanayi planı ve iktisadi devletçilik ilkesinin uygulanması arasında bir bağ oluşmuştur(Yılmaz, 2007:80).

1945-1960: Özel Bankaların Gelişme Dönemi: Bu dönem de Türkiye' de özel bankaların geliştiği dönemdir. Bu dönemde en çok göze çarpan gelişme; sanayileşme stratejisi anlamında iktisadi devletçilik yerine özel sektörü destekleyerek ekonomik kalkınmanın hızlandırılması politikasıdır(Yardımcı, 2006:20). Özel bankacılığın önem kazandığı bu dönemde Yapı Kredi Bankası, T. Garanti Bankası, Akbank ve Pamukbank'ın da aralarında bulunduğu 31 özel sermayeli banka kurulmuştur(Köseoğlu, 2013:5). Ayrıca kurulan özel bankaların yanında Türkiye Vakıflar Bankası, Türkiye Öğretmenler Bankası ile daha önce kurulup sonradan kapatılan Denizcilik Bankası da bu dönemde faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu dönemde iktidar değişikliği ile birlikte dış yardımlar artmış ve 1954 yılında Yabancı Sermayeyi Teşvik ve Petrol Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1958 yılında “bankacılık mesleğinin gelişmesi ile birlikte bankalar arası dayanışmanın sağlanması ve haksız rekabeti önlemek ” için Türkiye Bankalar Birliği kurulmuştur(Yardımcı, 2006:20-21).

1961-1979: Planlı Dönem: Bu dönem, sanayileşme hareketinin özel sektör için itina edici, yönlendirici ve yol gösterici duruma geldiği; kamu sektörü için ise,

emredici nitelikteki beş yıllık kalkınma planının sınırları içinde şekillenen bir dönemdir(Acar, 2015:6). Bu dönemde Devlet Planlama Teşkilatı'nın hazırlamış olduğu ve hükümetinde onayladığı 5 yıllık kalkınma planları doğrultusunda bankaların kaynak kullanımına yön vermek amaçlanmıştır(Şahin, 2011:5).

1980-1990: Bankacılıkta Serbestleşme Ve Dışa Açılma Dönemi: 24 Ocak 1980 tarihinde alınan kararlar Türkiye ekonomisinin kabuk değiştirmesi anlamında, Cumhuriyet tarihinin en radikal ekonomik hamlesinin olduğu kararlardır. Bu kararlarla birlikte ekonomik istikrar ve dönüşüm programıyla birlikte serbest piyasa şartlarının uygulanması ve mali piyasaların serbestleşmesi etkili olmuştur. Ayrıca bankacılık sektöründe faiz oranlarının serbest bırakılması ve yabancı bankaların girişine izin verilmesi sektördeki rekabeti artırmıştır(Baltacı, 2012:34). Bu dönemde özellikle yabancı bankaların Türkiye' de hizmet vermeye başlamasıyla birlikte rekabet artmış, bankalar yeni pazarlama stratejileri geliştirmeye ve daha geniş hizmetler vermeye başlamışlardır. 1982 yılında Sermaye Piyasası kanunu çıkartılmış, 1986 yılında İstanbul Menkul Kıymetler Borsası ve Bankalar Arası Para Piyasası, Döviz Piyasası, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu kurulmuş, Leasing Kanunu kabul edilmiş, Açık Piyasa işlemlerine başlanmış, mevduat faiz oranları serbest hale getirilmiş, Altın Borsası kurulmuştur. Bununla birlikte, bu dönemde Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname yürürlüğe girerek, döviz işlemleri ve sermaye hareketleri serbest bırakılmış, Türk lirasının konvertibilitesi ilan edilmiştir(Yardımcı, 2006:23).

1990 Sonrası: Holding Bankacılığı Ve Hazine Finansörlüğü Dönemi: 1980'li yıllardan 1990'lı yıllara gelindiğinde piyasa ekonomisine girilmiş ve böylelikle Türk bankacılık sektörünün karşılaştığı riskler artış göstermiştir. 1990'lı yıllarda meydana gelen gelişimler ve yaşanan krizler bankacılık sisteminin mali bünyesinde büyük ölçüde zararlara yol açmıştır. Kamu açıkları ile birlikte enflasyon oranları yükselmiş ve bunu sonucunda tasarruf sahipleri, Türk Lirası dışında yatırım alanlarına yönelmeye başlamışlardır. Bu dönemde en dikkat çekici gelişme, banka sayısı, şube sayısı, istihdam ve sektördeki toplam varlıklar gibi göstergelerde meydana gelen artışlardır(Köseoğlu, 2013:6). Bu dönemde özellikle 1990 yılında uygulanan Para Programı, Türkiye ekonomisini 1994 krizine sürükleyen en önemli neden olmuştur (Yetiz, 2016:112). 1994 yılında meydana gelen bankacılık ve finans krizinde TCMB

tarafından krize müdahale edecek kadar rezervin olmaması Sektörün tamamını hatta ekonomiyi zor duruma sokmuştur(Şahin, 2011:5).

Türkiye 2000 yılında önemli ekonomik kararlar almaya başlamıştır. Şubat 2001 Şubat ayında, mali piyasalarda güven kaybı yaşanmış ve bu durum bir kez daha finansal krize sebep olmuş, bunun sonucu olarak da 2000 Enflasyonu Düşürme Programı'nda öngörülen para ve kur politikaları uygulamadan kaldırılarak 22 Şubat 2001 yılında dalgalı kur sistemine geçilmiştir. Böylece Enflasyonu Düşürme Programı sona ermiştir(Şahin, 2011:6). Bu krizden sonra enflasyonu düşürmeye ve istikrarı sağlamaya yönelik bir takım hazırlıklar yapılmıştır. Bunların başında bankacılık sektörünün yeniden yapılanması, sağlam bir kamu maliyesi oluşturulması için bir takım yasal değişiklikler yapılmıştır. 2001 yılı Mayıs ayından itibaren programın uygulanmaya başlanmasıyla birlikte BDDK'nın bankacılık sektörü yeniden yapılandırma programı faaliyetlerini yürütmesi sürecin etkinliğinin artmasında etkili olmuştur. Böylelikle bankacılık sistemi, daha sağlıklı bir yapıya bürünmüş, sermaye yeterlilik rasyolarına, açık döviz pozisyonlarına ve likiditeye ciddi yasaklar getirilmiştir. Sektöre, sermaye yapının güçlenmesi, karlılığın artması şeklinde getirilen yeniliklerle duyulan güven artmıştır(Şahin ve Doğukanlı, 2014:52). 2001 krizinden sonra bazı bankaların piyasayı terk etmesi nedeniyle finansal sistem içerisinde bankacılık sisteminin payı azalırken, 2004 yılı ve sonrasında yabancı bankaların piyasaya girmesiyle bu pay artmaya başlamıştır(Şahin, 2011:6).

Günümüz bankaları oldukça geniş bir hizmet ve ürün çeşitliliği yelpazesine sahiptir. Çağın dinamiklerine uygun olarak bankacılık sürekli gelişmekte ve klasik bankacılık anlayışının önüne geçmektedir. Teknolojik gelişmelerle paralellik göstererek sürekli yeni işlem ve ürün geliştirme çabası içerisinde. Finansal ürünlerin tamamı bankacılık sektörü tarafından ortaya konulmuyor olsa dahi, bankacılık sektörünün alım satım aracılık etmesi ve saklama hizmeti vererek kolaylaştırıcı bir işlev üstlenmesi söz konusudur(Şahin, 2011:6).

2.1.2. BANKALARIN EKONOMİDEKİ ROLÜ VE ÖNEMİ

Finansal sistemin gelişmesi ve reel ekonominin beslenebilmesi için finans sektöründe yer alan finansal araçların artması, gelişmesi ve yeni yasal düzenlemelerle finansal sistemin istikrarlı bir yapıya kavuşturulması, hem gereklidir. Ekonominin istikrarlı bir şekilde büyümesi ve kalkınması için, tasarrufların artırılması ve verimli

alanlarda kullanılması gerekmektedir. Dolayısıyla mali sistemin sağlıklı bir yapılanma içinde büyümesi ve gelişmesi gerekmektedir. Bankalar, finansal kurumlar arasında etkinliği en fazla olan kuruluşlardır(Şahin, 2011:1).

Bankalar; sermaye, para ve kredi üzerine her türlü işlemleri yapan ve düzenleyen, özel ve tüzel kişilerin, devletin ve işletmelerin bu alandaki her türlü ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla faaliyet gösteren kuruluşlardır(Kalay, 2014:1). Finansal sistem ve bu sistemi oluşturan en önemli alt sektör olan bankacılık sektörünün ekonomideki temel işlevi fon arz edenlerle fon talep edenler arasında aracılık yapmasıdır. Bu anlamda bankalar tasarruflar ve yatırımların en uygun şekilde gerçekleşmesine yardımcı olan kuruluşlardır. Bankalar ekonomide fon akışını sağlamak haricinde kaydi para yaratmak, para ve maliye politikalarının yürütülmesine katkıda bulunmak, gelir ve servet dağılımını etkilemek gibi ekonomi açısından başka önemli özelliklere de sahiptirler.

Bankaların yukarıda belirtilenler dışında parasal konularda da faaliyetler de bulduklarını söylemek ve bunları şu şekilde sıralamak mümkündür(Yetiz,2016:107):

- Ülkede uygulanan kredi ve para politikalarının işleyişine katkıda bulunur.
- Finansal işlemlere aracılık yapar.
- Menkul kıymet alım satımı işlemlerini gerçekleştirir.
- Kiralık kasalar ile kıymetli varlıkların korunmasına yardımcı olur.
- Kredi kartı, banka kartı gibi ödeme kolaylığı olan ürünlerin kullanılmasını sağlar.
- İç ve dış ticaret işlemlerinde aracılık görevi üstlenir.

Bankacılık sektörünün güçlü olması, ülke ekonomisinin de güçlü olmasına neden olacaktır. Bankacılığın büyümesi ve gelişmesi ekonominin de büyümesi ve gelişmesini sağlayacaktır. Finansal sistem içerisinde bankacılık sektörü ne kadar güçlü ve sağlam bir yapıya sahip ise ekonomik büyüme de o kadar yükselecektir(Yetiz, 2016:107).

Ekonomik büyüme, ülkenin refah artışını gösteren önemli etkenlerden biridir. Bireylerin yaşam standartlarını yükseltip alım güçlerini artırmak için ekonomik büyüme temel bir unsurdur. Bu nedenle ülkeler, ekonomik büyümeyi gerçekleştirmek

ve büyümede istikrarı sağlamayı kendilerine amaç edinmişlerdir(Tuncer, 2010:4). Bankalar da, ülke ekonomisinde önemli bir yere sahiptirler. Ülkedeki finansal yapının güçlü olması bankalar sayesinde mümkün olmaktadır. Ayrıca, uzun dönemde makroekonomik istikrarın sağlanmasına destek olan kurumlardır. Finansal sistemin en önemli yapıtaşı olan bankaların, ekonomik sistem ile etkileşimini iyi bir şekilde ortaya koyabilmesi ve sağlıklı bir yapıda işleyebilmesi gerekmektedir(Yetiz, 2016:107).

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nda krediler “Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.” şeklinde tanımlanmıştır(Bankalar Kanunu Resmi Gazete: 19.10.2005/ Krediler başlıklı 48/1.madde).

Banka varlıkları arasında önemli bir kalem olarak yer alan krediler, kullanan kişi açısından bir borç niteliğinde iken, banka açısından alacak niteliğindedir. Krediler, bankaların en fazla gelir elde ettikleri kalem olup, aktifler içerisinde en büyük paya sahiptirler(Yiğitbaş, 2012:18). Örneğin Türk Bankacılık Sektörü'nde Mart 2017 verilerine göre toplam kredilerin(1.830 milyar TL) toplam aktifler(2.866 milyar TL) içerisindeki payı yaklaşık %64'lere varmaktadır(BDDK, 2017).

Kredi, bir ülkede ekonomik kalkınmanın gerçekleşebilmesi ve ekonomik büyümenin sürekliliğinin sağlanması bakımından zorunlu olan finansal bir kaynaktır. Ekonomide iktisadi ve ticari faaliyetlerin sürekli olarak artarak ilerlemesi ve gelişmesi, işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmesi ya da hızlı değişimlere uyum sağlayabilmesi için fon gerekmektedir. Bu ihtiyacın giderilmesi için de kredi sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye' de kredi piyasasında birçok kurum olmasına rağmen bankalar, ekonomi içinde en etkili olan kurum ve piyasadaki kredilerin büyük çoğunluğunu kullandıran kurumlardır(Tuncer, 2010:58-64).

Finansal piyasalar ile reel piyasalar arasındaki ilişkinin kalkınma üzerinde etkisinin giderek önem kazandığı günümüzde banka kredilerinin ekonomik katkı sağladığı görülmektedir. Banka kredilerinin ekonomiye sağladığı 2 yönlü katkıdan bahsetmek mümkündür(Tunç, 2013:1-2):

1. Yatırım yapma eğiliminde olan, fakat öz sermayesi yetersiz olan girişimcileri finansal olarak destekleyerek, ekonomide yatırımların artmasına sebep olmasındır.
2. Tüketim eğilimi olan, fakat yeteri kadar gelire sahip olmayan kişilere gelir transfer ederek ekonomide toplam talebin artmasına katkı sağlamasıdır.

2.1.3. BANKA BİLANÇOLARININ ÖZELLİKLERİ

Bankalar belirli hesap dönemlerinde gerek sermaye sahipleri gerekse mevduat sahiplerine bankanın mali yapısı konusunda aydınlatmak amacıyla finansal durumlarını gösteren raporlar hazırlayıp, bu raporları temel finansal tablolar aracılığıyla sunarlar. Bu tablolardan en önemli olanlardan biri, geleneksel mali tablo olan bilançodur.

Bilanço, bankanın belirli bir andaki iktisadi ve mali durumunu yansıtan, varlıklarını, borçlarını ve öz kaynaklarını, gerçeğe uygun ve doğru bir şekilde gösteren temel mali tablolardan biridir(Yıldırım, 2008:36).

Bilançonun pasif tarafı bankanın fonlarını hangi kaynaklardan elde ettiğini, aktif tarafı ise, bu kaynaklardan toplanan fonların nasıl kullanıldığını göstermektedir.

Banka, para ticareti yapan bir kurum olarak öz kaynaklarını değil, yabancı kaynaklarını başka bir deyişle mevduat ve mevduat dışı kaynakları temel fon kaynağı olarak kullanan bir kuruluştur. Banka varlıkları arasında en önemli kalemler, krediler ve menkul kıymetlerdir. Bankanın kârı; kredi ve menkul kıymet gibi varlıklardan elde edilen gelir ile mevduat ve mevduat dışı kaynaklar nedeniyle katlanılan maliyetler arasındaki olumlu farktır. Bir banka bilançosunun önemi, bankanın finansman politikası hakkında bilgi vermesinden kaynaklanır. Bu ise, bankanın getirisini maksimuma çıkarmak amacıyla yabancı kaynaklarının ne kadarlık kısmını kredi olarak verdiği ve banka kredileriyle ikame edilecek kamu kağıdı gibi finansal enstrümanların miktarı göstermesi açısından önemlidir(Yiğitbaş, 2012:17-18).

Bankaların mali durumlarının incelenmesi, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Bu nedenle ekonomik durumun göstergelerinden birisi de bankaların bilançolarıdır. Çünkü ekonomide meydana gelen en ufak bir gelişme banka bilançolarına yansımaktadır(Gökmen, 2007:3).

Banka bilançolarının kötüye gitmesi beraberinde bankacılık krizlerini getirebilmektedir. Takipteki kredilerin artması, pay senedi piyasasındaki dalgalanmalar, reel sektörün küçülmesi nedeniyle bankaların aktif yapılarının bozulması bankacılık krizlerinin temel nedenleri olabilmektedir. Ayrıca bilançolar milli ekonominin aynası olduğundan, bankaların mali yapılarının tarafsız bir şekilde gerçeğe uygun olarak analiz edilmesi ve denetlenmesi gerekmektedir(Gökmen, 2007:3).

Banka bilançosunun bir bütün olarak ele alınarak, banka karını maksimize edecek kararların alınması aktif ve pasif yönetimi kavramı ile alakalıdır. Bankaların temelde faaliyet ve finansman politikaları aktif ve pasif yönetimden geçmektedir. Böylelikle bir bankanın performansını değerlendirmenin en iyi metodu, aktif yönetimindeki başarısıdır. Aktif yönetimde, bankanın sahip olduğu kaynakları etkin bir şekilde kullanması diğer bir deyişle en yüksek getiriyi en düşük riskle elde edecek şekilde nasıl kullanabileceğine karar vermesi önem arz etmektedir. Bu ise bankanın risklerini doğru yönetebilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Yabancı kaynakların bankaların pasifinde yer almasıyla bankalar başlı başına risk unsuru ile karşı karşıya kalmaktadır. Karşılaştığı en büyük risk ise, aktif yapısındaki kaynakların değer kaybetmesiyle öz kaynakların azalması, sermaye yapısının güç kaybetmesiyle de piyasadaki güvenilirliğinin azalması ve büyümesinin sınırlandırılmasıdır. Bankanın öz sermayesi ne kadar düşük ise iflas etme ihtimalide o kadar artacaktır(Yiğitbaş, 2012:19).

2.1.4. DÜNYADA BANKACILIK UYGULAMALARI

Genel olarak İtalya'da başladığı kabul edilen bankacılığın özellikle de, Cenovalıların değerli kağıtların kullanımını yaygınlaştırmaları sonucu 15. yy bankacılığın temelleri atılmaya başlanmıştır. 16. yy' da birçoğu kapanmasına rağmen yüzü aşkın banka faaliyette bulunmuştur. Diğer taraftan İngiltere ile Fransa arasında savaşın sürekli devam etmesi, nakit paraya ihtiyaç duyulması ve mali sıkıntı yaşanması nedeniyle, ihtiyaçları karşılamak adına devlet bankası olan İngiltere Bankası(Bank of

England) 1697 yılında kurulmuştur. 19. yy' a kadar kendi kaynaklarını kullanarak faaliyette bulunan bankalar, işlevlerini genişleterek mevduat toplayıp, senet iskonto ederek ve sermaye piyasası ihraçlarına aracılık ederek kaynak kullandırmaya başlamışlardır. 1990 yıllarında bilgisayar teknolojisinin yaygınlaşmasıyla, bankacılık sektöründe ölçek ekonomisi gündeme gelmiş ve dünyadaki en büyük bankalar bile birleşme sürecine girmişlerdir. 2000'li yıllarda elektronik para ve elektronik hizmetlerin ve bireysel bankacılık hizmetlerinin önem kazandığı bir dönem olmuştur. Günümüzde ise, iktisadi, ticari, mali hayatın ulusal ve uluslararası sınırlarını aşarak toplum ilişkilerinin diğer yanlarını da içene alan duruma gelmiştir(Manafova, 2016:6-7).

Gelişmekte olan ülkelerde bankacılık sektöründe, bir büyüme başlamış olmakla birlikte, sektör içerisinde çok sayıda küçük ölçekli bankalar bulunmakta olup, bu tarz ülkelerde bankaların sermayeleri zayıf olup, devlet müdahaleleri gelişmiş ülkelere nazaran daha fazladır(Erol, 2006:69).

Dünyada ilk sanayileşen ve ilk Merkez Bankası uygulamasını başlatan ülke İngiltere'dir. Fransa'nın en büyük özelliği ise, kamu kesiminin içinde bankacılık ve sigortacılık işlevlerinin de yer aldığı dev kuruluşlara sahip olmasıdır. Aynı zamanda da yaptığı reformlarla yabancı yatırımcılar için cazip hale gelmiştir. Almanya, ipotek ve tüm menkul kıymet işlemlerinden oluşan evrensel bir banka görevi üstlenmiştir. Dünya ekonomisinde söz sahibi olan ABD' de diğer ülkelere farklı olarak ulusal bankalar ve eyalet bankalarını kapsayan ikili bankacılık sistemini benimsemiştir(Erol, 2006:70-71).

2.1.5. BANKACILIKTA KARŞILAŞILAN RİSKLER

2.1.5.1. Kredi Riski

Banka aktiflerinin en önemli ve en büyük gelir kaynağını krediler oluşturur. Bankalarca kullanılan krediler kullandırıldığı andan itibaren "risk" unsurunu oluşturmaktadır.

Bankalar, en yüksek kârı sağlamak amacıyla varlık ve yükümlülük yönetimi yaparken birtakım unsurları göz önünde bulundurlar. Bu unsurlardan en önemlisi bankanın sermaye pozisyonunu önemli düzeyde etkileyen kredi riskidir(Yiğitbaş, 2012:19). Kredi riski, kredi müşterisinin veya kefilinin krediyi zamanında

ödeyememesi, sözleşme şartlarına uymaması ve/ veya eksik ödemede bulunması durumunda bankanın uğrayacağı zarardır(Işık, 2014:5).

Kredi riski, tüm finansal kurumların karşılaştığı temel risk faktörlerinden birisidir. Kredi riski bankacılığın doğasında olan ve bankalar açısından oldukça önem arz eden bir risk türüdür.(Yiğitbaş, 2012:20). Kredi taksit ödemelerinde meydana gelen gecikmeler, kredilerin yeniden yapılandırılması ya da borçlunun iflası gibi geri dönüşü etkileyen durumlar bankaların nakit akışına olumsuz yansımaktadır. Bunun yanı sıra derecelendirme kuruluşları tarafından dikkat edilen kredi riski, hisse senetleri ve tahvil gibi kıymetlerin piyasada işlem görme kolaylığı ve likiditesi gibi konuları da etkilemektedir(Işık, 2014:6).

Kredilendirme sürecinde tümüyle veya kısmen geri ödememe ihtimali yani kredi riski aşağıda belirtilen çeşitli nedenlere dayalı olarak doğmaktadır, bu nedenler aşağıdaki gibidir(Yiğitbaş, 2012:22);

- Geleceğin sağlıklı bir şekilde tahmin edilememesi. Özellikle kredi vadesinin uzadığı durumlarda geleceği tahmin etme olasılığı azaldığından çoğunlukla risk artması,
- Kredi alan işletmenin üretmiş olduğu mal ve hizmetlere karşı talep değişimleri,
- Üretim ve dağıtım metotlarında teknolojik değişme ve gelişmelerin yaşanması sonucu, kredi alan işletmenin rekabet gücünün zayıflaması,
- Genel ekonomik hayatta yaşanan gelişmelerin, global ve yerel ekonomik krizin işletmelerin satış ve karlarına olumsuz etkileri,
- Sektörel sorunların işletmelerin faaliyet sonuçlarına etkisi,
- Kredi alan işletmelerin temel yönetim hataları,
- Kredi alana ait kişisel faktörlerdir.

Genel olarak kredi riskinin ana kaynağı, bankaların açtığı krediler olmaktadır. Ancak bankanın faaliyetlerine bağlı olarak kredi riskini ortaya çıkaran başka faktörlerde söz konusudur. Bunlar; bankaların günlük faaliyetler sırasında kullandığı, gerek bankacılık ve ticaret defterlerinde gerekse bilanço ve bilanço dışı hesaplarda yer alan; interbank işlemleri, kabuller, ticaretin finansmanı, döviz işlemleri, swap işlemleri, bonolar, opsiyonlar, vadeli işlemler, garanti ve kefalet gibi finansal enstrümanlardır(Postalcı, 2010:50).

Sorunlu krediler kredi riskine sebep olabilmektedir. Çünkü kısa vadeli alacaklar uzun vadeli hale dönüşebilmektedir. Bu durum bankanın likiditesinde sorun yaratmakla birlikte nakit akımlarını olumsuz etkilemekte ve bankanın prestijine zarar vermektedir. Ayrıca, bankanın fon sağlama serbestisi düşerken maliyetleri artmaktadır. Kredi riskine etki eden bir diğer etmen ekonomik dalgalanmalar ve borçlu firmalarla yapılan işlerdir. Ekonomi yükselirken kredi riski azalır buna karşın borç, anapara ve faiz ödemelerinde problem yaşandığı dönemde kredi riskinde artış meydana gelmektedir(Postalcı, 2010:57).

Söz konusu olumsuzluklardan dolayı etkin risk yönetimin önemi artmış, bankaların kredilendirme aşamasında riskten kaçması söz konusu olamadığından ve riskten kaçarak da ayakta kalmaları mümkün olmadığından dolayı risk yönetimiyle, bankanın risk almasını önlemeden, risklerin başarılı bir şekilde yönetilebileceği üzerinde durulmuştur(Koçyiğit ve Demir, 2014:225,226). Kredi risk yönetiminin en önemli ilkesi etkin bir izleme ve güvenilir bilgi toplamaktır. Bilgi bankacılık faaliyetlerinde çok önemli bir etmendir. Zira, krediyi veren bankalar, krediyi alan birey ve işletmeler hakkında, yaptıkları iş ve projeler hakkında onlardan daha az ve karşı tarafın verdiği bilgiler ışığında bilgi sahibidirler. Diğer taraftan, kredi risk yönetiminde banka, ülkenin politik ve ekonomik koşullarını da göz önünde bulundurmak durumundadır(Yiğitbaş, 2012:23).

Kredi riski doğuran faktörler incelendiğinde aşağıdaki durumlar ortaya çıkmıştır:

Tablo 2.1. Kredi Riski Doğuran Faktörler (Eke, 2009)

Genel Siyasi ve İktisadi Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Politik nedenler, hükümet kararları ve teşvikleri, ➤ Para, maliye ve gelir politikaları, ➤ Adalet ve icra-takip sistemi, ➤ Ekonomik ve siyasi krizler, yasal sınırlamalar, ➤ Dışsal şoklar...
Borçluya Özgü Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Üretilen mal veya hizmetin kalitesi, maliyeti, ➤ Fiyatlama ve pazarlama politikaları, ➤ Tüketici tercihleri ve teknolojik gelişmeler, ➤ Grev ve diğer mahalli faktörler, ➤ Yönetim becerisi, ➤ Borç ödeme kapasitesi, gelir değişikliği..
Doğal/Tabii Sebepler	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Deprem, sel ve benzeri doğal afetler, ➤ Kuraklık..
Bankaya Özgü Faktörler	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Yetersiz istihbarat, ➤ Eksik, hatalı mali analiz ve değerlendirme, ➤ Eksik veya değersiz teminat alınması, ➤ Kredilerin yeterli bir şekilde izlenmemesi, ➤ Hatalı önlemler alınması...

2.1.5.2. Piyasa Riski

Piyasa riski en genel tanımıyla, değeri piyasa şartlarında oluşan faiz oranı, döviz kuru, mal, hizmet ve hisse senedi fiyatlarından etkilenen varlıkların değerlerinde oluşabilecek zarar riskidir(Seval v.d.,2004).

Piyasa riski, piyasa fiyatlarının volatilitésinden kaynaklanmaktadır. Riske Maruz Değer gibi araçlar piyasa riskinin ölçülmesinde kullanılmaktadır. Piyasa riski, iki şekilde olabilmektedir: tam risk ve görelî risk. Tam risk, parasal terimlerle ifade edilebilirken, görelî risk seçilen bir kıyaslama endekisle ilişkili olarak ölçülmektedir. Tam risk toplam getirinin volatilitési ile ilgilenirken, görelî risk izleme hatası ya da endeksten sapma ile risk ölçmektedir(Sevil, 2001:9).

2.1.5.3.Operasyonel Risk

Operasyonel risk, başarısız içsel süreçler, insanlar ve sistemler olarak ifade edilmenin yanı sıra dışsal olaylar sonucunda meydana gelen doğrudan ve dolaylı kayıp riski olarak ifade edilmektedir(Mazıbaş,2005:2). BDDK tarafından yayınlanan “Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik” e göre; “banka içi kontrollerdeki aksamalar sonucu hata ve usulsüzlüklerin gözden kaçmasından, banka yönetimi ve personeli tarafından zaman ve koşullara uygun hareket edilememesinden, banka yönetimindeki hatalardan, bilgi teknolojisi

sistemlerindeki hata ve aksamalar ile deprem, yangın, sel gibi felaketlerden kaynaklanabilecek kayıpları ya da zarara uğrama ihtimalini” ifade etmektedir.

Bankacılıkta operasyonel risk yedi nedenden kaynaklanabilmektedir(Şimşek,2007:33-35):

a- *İnsanlar*: banka yönetimi, personel yetersizliği, ihmâl, görevi kötüye, yolsuzluk, hırsızlık, sahtekarlık, emre riayet etmeme, kurallara uygun davranmama gibi hareketlerde bulunması, tecrübe eksikliği gibi nedenlerden ortaya çıkan risklerdir.

b- *Süreçler*: İşleyişte yaşanan aksaklıklar ve gecikmeler gibi nedenlerle ortaya çıkan risklerdir. Bu süreçler arasında; yetersiz prosedür ve kontroller, bilginin işlenmesi için gerekli prosedürlerin sağlanamaması, örgütsel hatalar, risk ölçme ve görüntüleme hataları, süreç kaydedilmesinde yaşanan hatalar ve benzerleri sayılabilir.

c- *Teknik Nedenler*: Yeterli teknik altyapının(bilgisayar ve iletişim sistemleri gibi) sağlanamamış olması.

d- *Bilgi Teknolojileri*: Virüs programları ve eskimiş bilgi sistemlerinden kaynaklanan risklerdir.

e- *Organizasyon Yapısı*: Organizasyon yapısı da operasyonel risk içermektedir.

f- *Yasal Düzenlemeler*: Ulusal ve uluslararası faaliyetlerde bulunan bankalar için diğer ülkelerdeki yasal düzenlemeler bankaları etkilemektedir.

g- *Dış Unsurlar*: Dış unsurlar da bankaların operasyonlarını olumsuz etkilemekte ve risk içermektedir.

2.1.5.4. Faiz Oranı Riski

Piyasa faiz oranlarının değişmesiyle bankanın faiz marjının daralmasından kaynaklanan risktir. Yani borçlanma sonucu oluşan faiz gideri, borç verilen krediler üzerindeki faiz giderlerinden daha fazla artıyorsa bu durumda faiz oranı riski ortaya çıkacaktır. Diğer bir deyişle artan faiz oranları bankanın kâr marjını düşürecektir. Bankalar genellikle uzun vadeli kredi verip kısa vadeli mevduat topladıkları için bankalar için faiz riski ile karşı karşıyadırlar. Demirbank faiz riskine karşı koruyucu enstrüman(futures v.b.) kullanmadığından portföyündeki hazine bonosu nedeniyle batmıştır.

Faiz oranlarındaki değişiklik bankaları iki nedenden ötürü etkiler(Şimşek,2007:14-15). İlk olarak, bankalar aracılık görevini yerine getirirken fon kaynakları ve kullanımları arasında vade ve faiz şartları bakımından değerlendirme yapamamaktadırlar. Kaynak ve kullanımlar arasındaki uyumsuzluk faiz oranı riski

olarak karşımıza çıkmaktadır. İkincisi ise, yatırım yapılan finansal varlıkların piyasa değerleri ile cari piyasa faiz oranları arasında yakın bir ilişki olmasıdır. Faiz oranlarındaki artışlar sabit faizli menkul kıymetlerle diğer aktiflerin değerinde düşüşe sebep olmakta ve düşüşler bu varlıkların değerinin artmasına neden olmaktadır.

2.1.5.5. Döviz Kuru Riski

Ülke parasının yabancı paralar karşısında değer kaybetmesi veya bankanın döviz pozisyonunda yer alan yabancı paraların paritelerinde oluşan farklılık sonucunda ortaya çıkan bir risk türüdür.

Bankaların bilançolarındaki yabancı para varlık-kaynaklarının değeri arttıkça karşılaşacakları risk de artmaktadır. Özellikle halka açık bankalarda pay senetleri değeri kurlardaki değişime karşı duyarlı olduğundan sermaye yapısı kurlardaki değişimle değişiklik gösterecektir.

2.1.5.6. Sermaye Yeterliliği Riski

Yaşanan finansal krizlerde meydana gelen zarar ve kayıplar, bankacılığın finans sektörü içerisindeki ağırlığı düşünüldüğünde, bankacılık sisteminin uygun sermaye yapısına kavuşturulmasına ilişkin düzenlemelere itmiştir. Yasal düzenlemelere göre belirlenen minimum sermaye miktarı(%8) portföyünde ağırlıklı olarak risksiz Varlık(hazine bonusu gibi) bulunduran bankalar ile riski yüksek piyasalara kredi veren bir bankanın aynı minimum sermaye düzenlemesine tabi tutulması yanlış olacaktır. Bu nedenle bankaların sermaye gereksinim kredi riski değerlendirilmesine göre belirlenmektedir.

2.1.5.7. Yoğunlaşma Riski

Yoğunlaşma riski, bankanın özkaynaklarının büyük bir bölümünü aynı sermaye piyasası aracını ihraç edene ya da bir kişi veya kuruma bağlamasından kaynaklanan risktir(Atan, 2002:41).

2.1.6.KOBİ'LERİN ÖNEMİ

Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ) için ülkeler; ciro, çalışan sayısı vb. faktörlere göre çeşitli sınıflamalara tabi tutularak, KOBİ'ler kendi içinde mikro, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler olarak sınıflamalara ayrılmaktadır. Ülkemizde 2005 yılına kadar farklı kuruluşlar, farklı KOBİ tanımları yaparak kendi

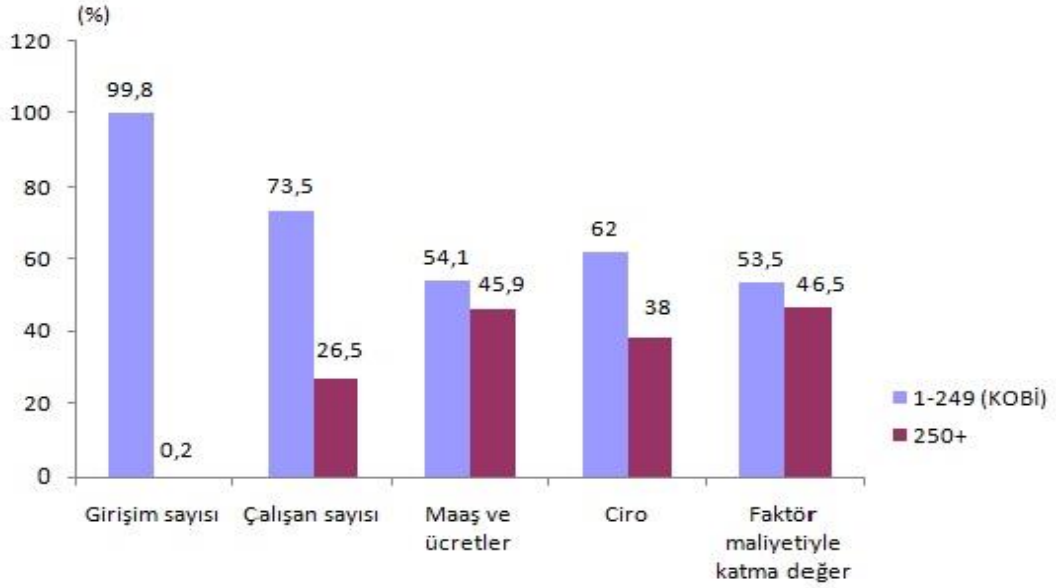
hedeflerine uygun olan tanımlamaları kullanmışlardır. Avrupa Birliği' ne (AB) müzakere sürecine bağlı olarak 2005 yılında yapılan düzenleme ile AB' ye uyumlu KOBİ tanımı yapılarak kuruluşlar arasında ortaya çıkan farklı tanımlamalar da ortadan kalkmıştır(Tekindağ, 2010:84-85).

04.11.2012 tarih ve 790 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren, "Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik" ile KOBİ tanımı aşağıdaki gibi revize edilmiştir(Kobi Bilgi Sitesi, 2012)

Tablo 2.2. KOBİ Tanımı

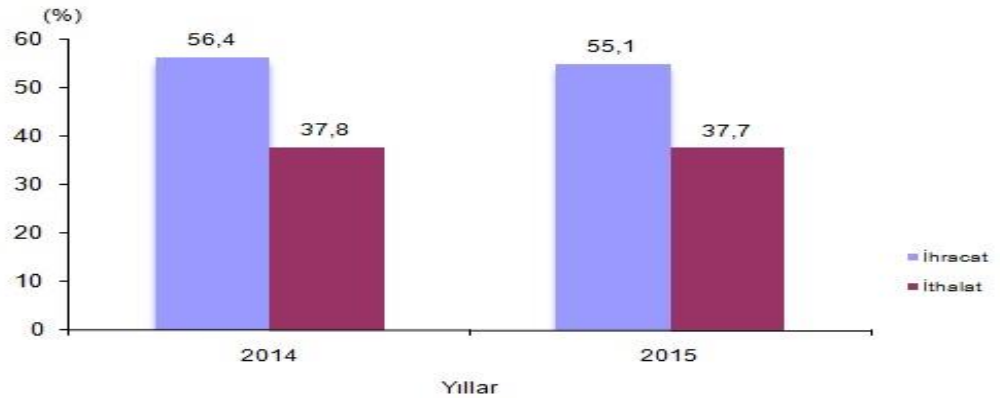
Kriter	Mikro Ölçekli KOBİ	Küçük Ölçekli KOBİ	Orta Ölçekli KOBİ
Çalışan Personel Sayısı	< 10	< 50	< 250
Yıllık Net Satış Hasılatı	≤ 1 Milyon TL	≤ 8 Milyon TL	≤ 40 Milyon TL
Yıllık Mali Bilanço Toplamı	≤ 1 Milyon TL	≤ 8 Milyon TL	≤ 40 Milyon TL

KOBİ'ler sanayileşme, kentleşme, optimum dağıtım ve ticaret uygulamaları bakımından ülkeler için önem arz etmektedir. Ayrıca kısıtlı sermaye ile daha çok emek yoğun bir üretim ile teknolojik gelişmelere ayak uydurma yetersizliğinden dolayı rekabette zorlanmakta ve çabuk karar verme yeteneğine sahip olan işletmeler olarak ülke ekonomisinde yer almaktadırlar(Dane, 2010:7-29). Ekonomik yapıları ne farklı olsa da Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler ve gelişmiş ülkeler için önem arz etmektedir(Pekak ve Akbaş., 2004:1). Pek çok ülkede olduğu gibi ülkemiz ekonomisi içinde oldukça önemli bir yer teşkil eden KOBİ'ler 2014 yılında toplam girişim sayısının %99.8'ini oluşturmuştur.

Şekil 2.1. Büyüklük Grubuna Göre Temel Göstergeler
(<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21540>)

Bunun yanı sıra Şekil 2.1.de görüldüğü gibi yine 2014 verilerine göre KOBİ'ler, istihdamda %73.5, maaş ve ücretlerde %54.1, faktör maliyetiyle katma değerde %53.5 ve ciroda %62'lik bir paya sahiptir. (Türkiye İstatistik Kurumu, 2016 Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri).

Şekil 2.2. KOBİ'lerin Dış Ticaretteki Payı, 2014-2015(<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21540>).

Şekil 2.2' de görüldüğü üzere Türkiye'de 2014 yılında ihracatın %55,i', ithalatın ise %37,7'si KOBİ'ler tarafından gerçekleştirilerek dış ticarete de ekonomimiz açısından önemli bir gelişmeye neden olmuşlardır.

Tablo 2.3. İş Yeri Büyüklük Gruplarına Göre Şirket Sayıları (Yüksel, 2005:7)

	Çalışan Sayısına Göre İş Yeri Büyüklük Grupları	Dağılım (%)
KOBİ	1-250	99,89
Mikro	0	1,38
Mikro	1-9	94,94
Küçük	10-49	3,09
Orta	50-99	0,30
Orta	100-150	0,10
Orta	151-250	0,8
Büyük	251+	0,11

Dünya ekonomisinde zamanla yaşanan krizler sonrası' nda oluşan durgunluk ve ekonomik krizi aşamayan zor duruma düşen büyük işletmeler etkinliklerini kaybederken, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) daha çabuk toparlandıkları esnek yapılarıyla daha çabuk adapte oldukları gözlenmiş olup, dünya ekonomisinde bu durum gözden kaçmamıştır(Ünlüleblebici, 2011:1). Ayrıca büyük işletmelerden boşalan alanları doldurarak verimliliklerini artırıp, üzerine istihdam oluşturma, esnek ve yenilikçi üretim potansiyellerinin de artış göstermesiyle KOBİ'lere ilgi her geçen gün artmıştır.

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde her geçen gün önemi artan KOBİ'ler geçen zaman ve değişen ekonomik koşullar beraberinde aşağıdaki olumlu özelliklere sahiptirler:

- Tüketici tercihlerine daha esnek olarak yaklaşabilme,
- Yeniliklere açık olmaları,
- Çalışanlarla daha yakın ilişkiler içinde bulunmaları,
- Büyük işletmelerin tamamlayıcısı durumunda olmaları,
- Rekabet edebilme özelliğine sahip olmaları,
- Daha az yönetim maliyeti,
- Ferdi tasarruflara teşvik edilmesi,
- Devlet Teşvik ve yardımlarının olması(Türköz, 2008-98).

KOBİ'ler bunlara ek olarak aşağıdaki özelliklere de sahiptir.

- İstihdama katkıda bulunarak, işsizliğin azaltılmasına olan katkıları,
- Toplam yatırım içerisindeki payları,
- Büyüme potansiyelleri,
- İhracat kapasiteleri,
- Pazarlama, üretim ve hizmet alanlarında esnek olmaları,
- Bürokrasinin az olması,
- Hızlı ve dinamik yapıları ile ülke ekonomisi için vazgeçilmez bir aktör konumundadırlar(Atangüç, 2007:16).

2.1.7. KOBİ'LERİN EKONOMİDEKİ YERİ

20. yüzyılın ilk yarısında işletmelerin hızlı bir şekilde büyümeleri ile birlikte KOBİ'lerin sona ereceği gündeme gelmiş, ancak bunun aksine, 1970'li yıllardan sonra teknolojinin hızla gelişmesi, toplumun bağımsızlık eğiliminin artmasıyla girişimcilik hareketinin artması ve bilgi toplumuna geçiş gibi değişiklikler ile KOBİ'ler mevcut durumlarından daha önemli hale gelmişlerdir(Türköz, 2008:14).

2000 yılının başından itibaren giderek ilginin arttığı ülkelerin imalat sanayinde büyük işletmelere göre daha fazla yer almıştır. Başarılı üretim yapısına sahip olması, bölgesel kalkınmayı artırması ve en önemlisi de istihdama sağladığı katkı ile KOBİ'ler ülke ekonomilerinin temelini oluşturmuştur(Ünlüleblebici, 2011:1).

Türkiye'de KOBİ'ler politika ve stratejilerinin belirlenmesinde önemli bir yere sahiplerdir. Sağlıklı bir KOBİ yapısına sahip ülkelerde, ekonomik gelişme, politik istikrar ve sosyal barış bu girişim topluluğundan olumlu etkilenmektedir(Çatal, 2007:335). Türkiye açısından bakıldığında tüm bunların yanı sıra, coğrafi açıdan neredeyse tüm bölgelere yayılmıştır. Bu da bölgesel kalkınma açısından önemli bir rol oynamaktadır. KOBİ'ler büyük işletmelerin yapmayı düşündükleri yeni fikirlerin temelini oluşturmaktadırlar. Çünkü, büyük işletmelerde ölçek ekonomisinin maliyet avantajından yararlanmak için makine, araç, gereç ve işgücüne yapılan yatırımlar aynı ürünü uzun süre üretmek zorunda bırakmaktadır. KOBİ'lerin ise, ölçek ekonomilerinin küçük olması ve büyük işletmelere göre daha esnek yapıda olmasından dolayı büyük ölçekli yatırımlara bağlı kalmak gibi bir mecburiyetleri bulunmamaktadır(Dane, 2010:29).

KOBİ'ler ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanmasına, yeni istihdam alanlarının yaratılarak işsizliğin, geniş ve farklı alanlara yayılmasını sağlayarak bölgesel gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılıkların azaltılmasına, farklı yörelere de el uzatılarak refah düzey ve dengelerinin yükseltilmesine olan yardımlarıyla ülkelerin sosyo-ekonomik yapılarında vazgeçilmez birer canlılık ve dinamizm unsurlarıdır(Dane,2010:1). Çatal(2007:342) KOBİ'leri ekonomiye kazandırdıkları canlılık ve hareketlilik ile tanımlamıştır. Buna göre KOBİ'ler, tüm kriterlere ayak uydurabilen, kendini kısa sürede yenileyebilen ve bu esnek yapısıyla kendine avantaj sağlayabilen girişimlerdir. Kısacası KOBİ'lerin ülke ekonomisine olan katkılarını aşağıdaki başlıklar halinde sıralayabiliriz(Torlak ve Uçkun, 2005:201-202):

- Ekonomik yapının çeşitlenmesini sağlar.
- Ülkede gelir dağılımında herkese eşit davranılmasını sağlar.
- Yeni fikir ve buluşların yaratır.
- Hızlı karar verme özellikleri nedeniyle daha az yönetim ve işletme giderine sahiptirler.
- İstihdam yaratmada etkilidirler.
- Büyük işletmeler için girdi tedarikçileridir.
- Ülkede refah seviyesini artırır.
- Aile tasarruflarının ekonomiye doğrudan yönlendirilmesini sağlarlar.
- Teknolojik gelişmelerin kırsal yörelere ulaşmasını sağlayarak, üretim teknolojisini tamamlar.
- Bölgesel gelişmeye destek olur.
- Ekonomide meydana gelen konjonktürel dalgalanmalara, büyük işletmelere kıyasla daha az duyarlıdır.
- İşletme içinde işçi işveren ilişkisi daha sıkı olduğundan sosyal huzursuzluklara çok sık rastlanmamaktadır.
- Kriz ekonomisinde, büyük sanayiler zarar görürken, bu tür işletmeler küçük çapta da olsa üretimlerine devam ederek toplumun belirli ihtiyaçlarının karşılanmasına devam ederler.

Ancak son yıllarda KOBİ sayılarında artış gerçekleşmesi, bankalar için yeni bir pazar alanı ortaya çıkarmış ve bankalar bu pastadan pay alabilmek için KOBİ'lere karşı tutumlarını tamamen değiştirmişlerdir. Bunun neticesinde tüm bankalar

KOBİ'ler için çeşitli ürün paketleri hazırlamış ve eskiye nazaran kredi kullandırma şartlarını kolaylaştırmışlardır(Beybur, 2009:1).

2.1.8. KOBİ'LERİN YAŞADIĞI TEMEL SORUNLAR

Ekonomilerin canlılığı ve geleceği açısından ülke ekonomisinde önemli bir konuma sahip olmakla birlikte; yapısı gereği kısıtlı sermaye yapısına, genel yönetim yetersizlikleri, uzman bir finansman ekibine sahip olmamaları, sermaye piyasalarından yeterince yararlanamamaları, geri kalmış teknoloji düzeyi, banka ve diğer finans kurumlarından yeterli desteği görememeleri, kalifiye eleman yetersizliği ve küçük yapıya sahip olmasından dolayı KOBİ'ler başta finansal olmak üzere birçok sorunla karşı karşıya kalmışlardır(Ertaş, 2015:1; Türköz, 2008:98). KOBİ'ler karşı karşıya buldukları sorunları çözüme kavuşturmak için finansal güç bakımından çoğu zaman yetersiz kalmaktadırlar. Bu bakımdan başta finansal sorunlar olmak üzere KOBİ'lerin sorunlarını ortaya koymak aşağıdaki birkaç nedene bağlı olarak fayda sağlayacaktır(Aktürk, 2013:28):

- İş hayatına yeni girecek olan girişimcilere sorunlar hakkında bilgi vermek ve onları uyarmak,
- Sorunların çözüm yollarını ortaya koymak,
- Devletin ve ilgili diğer kurumların alması gerekli tedbirlerin neler olabileceğini ortaya koymak.

Bu işletmelerin karakteristik ve yapısal özelliklerinden ileri gelen ve çözüm bekleyen bir takım en önemli sorunlara aşağıda değinilmiştir:

2.1.8.1.Finansman Sorunlar

Türkiye'de ve dünyada KOBİ'lerle ilgili olarak yapılan çalışmalarda finansman sorunlarının başta geldiği görünmektedir(Çelik ve Karadal,2007:121). KOBİ'lerin finansman problemlerinin; nakit para sıkıntısı, piyasa durgunluğu, kredi faizlerinin yüksek olması, sermaye yetersizlikleri ve kredi bulamama şeklinde olduğu görülmektedir(Torlak ve Uçkun,2005:209).

KOBİ'lerin finans temelli sorunun çözümlemenin yoğun rekabet ortamında ayakta kalmaları ve gelişip büyümelerini sağlayacak olan, finans sektörünün ana kaynağı, gelişmiş ülke teknoloji altyapısına sahip ve eleman kalitesi aktif büyüklüğüne

eş değer olan bankalardır(Ertaş, 2015:1-2). Fakat KOBİ'ler banka kredilerinden yeterince faydalanamamaktadırlar. Bunun nedeni ise, reel faiz oranlarının yüksekliği, büyük ölçekli işletmeler gibi kredi maliyetlerini ürettikleri malın fiyatına tamamını yansıtıp satış miktarlarını arttıramamış olduklarıdır. Ayrıca, bankalar risklerini teminat altına almak için KOBİ'lerden gerekli teminatları almakta zorluk yaşamaktadırlar. KOBİ'lerin kayıt dışı bilançooya sahip olmaları sebebiyle öz sermaye ve aktif büyüklüğe sahip olmamaları nedeniyle bankalar kredi verme konusunda çekimser davranmaktadırlar(Türköz, 2008-31).

KOBİ'lerin karşılaştıkları finansal sorunlara ilişkin yapılan bir çalışmada yapılan değerlendirmeler Tablo 2.4'de verilmiştir(Atay,2012-4):

Tablo 2.4. KOBİ'lerin Karşılaştıkları Finansal Sorunlar

KOBİ'lerin kuruluş sermayelerinin temin şekli (yüzde)	kuruluş	<p>Dikkat Çeken Noktalar: Firmaların kuruluş sermayesinin yüzde 69,2'lik kısmını öz sermayeleri oluşturmaktadır. Bu durum KOBİ'lerin çoğunluğunun aile şirketi olmasına bağlanmıştır. Firmalar ortaklık konusunda geleneksel anlayışla hareket etmektedir ve banka kredilerinin pahalı olması ve teminat gösterme sorunlarından dolayı alınan kredi miktarının düşük kaldığı vurgulanmıştır.</p> <p>Önemli sorunlardan biri finansman olmasına karşın, uluslararası finansman tekniklerini kullanmadıkları tespit edilmiştir.</p>
Özsermaye	(69,2)	
Banka kredisi	(19,2)	
Ortak alacak	(6,6)	
Diğer	(4,4)	
Toplam	(100,0)	
KOBİ'lerin kullandıkları finansman teknikler (yüzde)	kullandıkları	
Hiçbirini kullanmıyorum	(68,0)	
Factoring	(4,0)	
Risk sermayesi	(8,0)	
Leasing	(6,7)	
Faiz Swapı	(5,3)	
Fortaiting	-	
Franchising	-	
Diğer	(8,0)	
Toplam	(100,0)	

KOBİ'lerin yaşadığı finansman problemlerinin nedenlerini aşağıdaki gibi sıralanmıştır(Akgemci, 2001:29):

- Yetersiz finansman bilgisine sahip olması,
- İşletme içerisinde ayrı bir finansman bölümünün olmaması,
- Genelde kredi almada yaşanan teminat sorunu
- İşletme sahiplerinin teminat konusunda kişisel varlıklarıyla sorumlu tutulmaları,
- Kredi hacimlerinin düşük, kredi maliyetinin yüksek olması
- Oto finansman olanaklarının sınırlı olması,
- Modern finansman tekniklerini yeterince izleyememe

2.1.8.2.Pazarlama Yönetimi Sorunları

KOBİ'lerin Türkiye'deki yapısı incelendiğinde pazar araştırması yapmadan dış pazarlara ürün sattıkları, yeni pazarlara girmekte ve bu pazarları tanımakta güçlük çekmektedirler. Diğer taraftan müşterilere yönelik bilgilere ulaşamamaktadırlar(Çelik ve Karadal, 2007:122).

KOBİ'lerin pazarlama işlevine ilişkin başlıca eksikliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür(Kahraman, 2012:27):

- KOBİ'lerde pazarlama konusunda uzman kişilerin bulunduğu ayrı bir pazarlama bölümü yoktur.
- Az gelişmiş bir pazarlama anlayışına sahiptirler.
- Pazarlama araçlarından gerektiğince fayda sağlayamamaktadırlar.
- Düzenli bir pazar araştırması yapmayıp, daha çok kişisel gözlemlerini kullanmaktadırlar.
- Bu işletmelere ihracat pazarları kapalıdır veya bu pazarlara girmeleri çok zordur.
- Genellikle ürünlerinin pazarlanmasında yüksek fiyat, karışık satış kanalları, satış örgütleri kullanmamaktadırlar.
- Büyük işletmeler kitle üretim olanaklarından fayda sağlarken, KOBİ'ler fayda sağlayamamaktadır.
- Daha çok yerel piyasalara hitap etmektedirler.
- Genellikle küçük bir pazar payına sahiptirler.

- Yan sanayi olarak büyük işletmelere yarı mamul veya parça imal etmekte ve pazarlama açısından zayıf olduğundan büyük işletmelerin şartlarını kabul etmek zorunda kalmaktadırlar.

2.1.8.3.Üretim Sorunları

KOBİ'lerin önemli sorunlarından birisi de üretim sorunlarıdır. KOBİ'ler genellikle emek yoğun, atölye tipi ve siparişe göre üretim yapan kuruluşlardır. İş bölümü nispeten düşük seviyede olup, sipariş hacminin düşük olması ve hammadde yetersizliği nedenleriyle düşük kapasite ile çalışmaktadırlar. Aynı zamanda da ürün maliyetleri yüksek olmaktadır. Üretim sorunu aynı zamanda teknolojideki yetersizliklere, sermaye yetersizliğine üretim konusundaki bilgi eksikliğine bağlı olmakta ve bu eksikliklerden dolayı kalitesiz üretim doğmakta bu da kaynak israfına yol açmaktadır(Ayık ve Keskin, 2010:475).

KOBİ'lerde karşılaşılan diğer üretim sorunları ise şu şekilde sıralanabilir (Akgözlü, 2008:32):

- Ölçek ekonomisinden dolayı üretimde kullandıkları girdileri daha yüksek fiyata satın almalarının üretim maliyetlerini yükseltmesi,
- Yeterli hammadde ve yardımcı madde stoklarının olmamasından dolayı üretimde meydana gelen aksaklıklar nedeniyle malın geç teslim edilmesi ve bunun sonucunda müşteri kaybı,
- Özellikle ihracat yapan KOBİ'lerde girdi maliyetlerinin yükselmesi,
- Teknoloji ve nitelikli eleman bulmada yaşanan sorun nedeniyle verimliliğin düşük olması,
- Üretim planlaması yapılmaması,
- Stok kontrollerinin gereken kadar yapılmaması sonucu ortaya çıkan üretim kayıpları,
- Makine ve ekipman eksikliği

2.1.8.4.İhracat Sorunları

İhracat, ülke ekonomisinin gelişiminde ve kalkınmasında büyük rol oynamakla birlikte, yeterli derecede ihraç edilebilir mal üretilmesi; ihracatın gerçekleşmesi ve beklenen faydaların sağlanması açısından önemli bir etkidir. Ayrıca ihracat, gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde dünya ticaretinde meydana gelen

gelişmeler ışığında önem verilen ve ticaret geliştirme programları ile desteklenen bir faaliyettir(Akgemci, 2001:26).

KOBİ'lerin ihracat sorunları 2 başlık altında toplanmaktadır(Ay ve Talaşlı, 2007:179):

1. KOBİ'lerin ulusal sorunları;
 - Finansman,
 - Bilgi eksikliği,
 - Bürokratik problemler
 - Piyasa sorunları
 - Destek eksikliği
 - Kota problemleri.
2. KOBİ'lerin işletme düzeyindeki sorunları;
 - Hammadde problemleri,
 - Bilgi ve veri sorunları,
 - İşgücü sorunları,
 - Üretim sorunlarıdır.

Bu sorunlarla karşılaşan KOBİ'lerin siparişe (fason) göre üretime yöneldikleri ve kendi markalarını yaratarak, kendi ürünlerini pazarlamada zorluk yaşayacakları görünmektedir. KOBİ'ler kendi markalarını yaratamadıkları ve kaliteli üretimi sağlayamadıkları sürece de rekabet üstünlüğü yakalayamayacakları ifade edilmiştir(Ay ve Talaşlı, 2007:179).

2.1.8.5.Yönetim Sorunları

Yönetim, bazı amaçlara ulaşmak için insanlar nakdi kaynaklar, donanım, demirbaşlar, hammaddeler, yardımcı malzemeler ile zamanı etkin kullanabilecek kararları alma ve uygulatma süreçlerinin tamamı şeklinde tanımlanmaktadır. KOBİ niteliğindeki aile işletmelerinde yönetim biçimi ise, yönetim tanımının içerisinde yer alan tüm süreçler kurucu (işletme sahibi) tarafından gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla, işletme içerisinde yöneticinin karlılığı ve hırsı, niyeti, amaçları, davranışları, kararları ve kişilik yapısı işletme bünyesinde önemli etkenlerdir. KOBİ'lerde bütün yetki ve sorumlulukların tek kişide toplanmasıyla, pek çok sahip veya yönetici bu yetki ve sorumlulukların gerektirdiği bilgi ve yeteneğe her zaman

sahip olamayıp, işletme fonksiyonlarının çeşitlenmesi karşısında yöneticilerin yetersiz kalması ve yetkinin devredilmemesi sebebiyle birçok işletme tasfiye ya da bağımsızlığını yitirme tehlikesiyle karşılaşmaktadır(Özgener, 2003:142).

2.1.9. KOBİLERİN DESTEKLENMESİ

KOBİ'ler bir ülke için endüstrileşme, sağlıklı kentleşme ve optimum dağıtım ve ticaret uygulamaları için önemli bir faktördür(Akgemci, 2001:36). Türkiye'de de KOBİ'lerin rekabet edilebilirlik seviyelerinin arttırılmasına yönelik çeşitli çalışmalarla desteklenmesi ve yapılması gereken yardım mekanizmaları oluşturulmaktadır(Özbek, t.y.:52).

Türkiye'de KOBİ'lerin desteklenmesini hedefleyen çalışmalar 1980 yılından başlayarak, 1990 yılının başında ise bu hedefin gerçekleşmesi amacıyla KOSGEB ve TTGV gibi kuruluşların kurulması ile hızlanmıştır. 2000'li yıllarda ise destekleyici uygulayıcı kuruluşların sayılarında önemli artışlar gerçekleşmiştir. 2009 yılından itibaren KOBİ'lerin politikalarının geleceklerini şekillendirecek önemli gelişmelere gerçekleşmiş, bu gelişmeler sayesinde, KOBİ'lere sağlanan fırsat ve yardımlar, söz konusu işletmeler ve işletmelerin bulunduğu alan çerçevesinde sorunlara çözüm yaratma yeteneklerini artırmıştır(Yerlikaya, 2014:7).

2.1.9.1.KOSGEB Tarafından Sağlanan Destekler

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme Bakanlığı, imalat sanayi sektöründe etkinliklerini ortaya koyan KOBİ'ler için oluşturduğu istihdam ve katma değer, KOBİ'lerin karşı karşıya kaldıkları çeşitli alanlardaki problemlerin çözümlenmesi ve katkı sağlanması amacıyla kurulmuştur. Ayrıca, KOBİ'leri hem kalite yönünden, hem teknoloji açısından hem de pazar olanakları yönünden daha yukarı kademelere taşımak da bu kuruluşun amaçları içerisinde yer almaktadır(Yılmaz, 2012:76). Girişimcilik de, Araştırma ve Geliştirme de, yenileşim, gibi alanlarda KOBİ'lere verdiği mali yardım ve hizmet ile işletmelerin mali problemlerini çözümlenerek, mevcut konumlarını arttırmalarına destek sağlamaktadır. KOSGEB'in sağladığı destekleri aşağıdaki gibi sınıflandırabilir(Uçar, 2009:107-108):

- Sanayi alanının, Ar-ge çalışmalarına destek sağlamak ve planlanan çalışmaların faaliyete geçirilmesi amacıyla Teknoloji Merkezleri,

Teknoparklar, Danışmanlık merkezleri, Enstitüler ve bunlara benzer faaliyetler sağlayacak kuruluşların oluşturulması,

- Üniversitelerin, kamusal ve özel sermayeli kurumlarının bünyesinde yer alan bilim ve teknoloji alt yapısından işletmelerin faydalanmasını sağlayıp, sanayi ile üniversiteler arasındaki iş ilişkilerini kuvvetlendirmek,
- Teknoloji seviyesini artırmak amacıyla halihazırda bulunan teknoloji alanındaki kaynaklara ulaşmak ve yeni bilgiler üreterek katkı sağlamak ve mevcut bilgilerin yayılmasına katkı sağlamak,
- İşletmelerin planlanmış yönetim uygulaması, modernleşmiş ve mevcut çağ koşullarına sahip işletme anlayışına ulaşmaları amacıyla çeşitli alt sektörlerde yatırımlara yön veren, modernizasyon da, üretim de, yönetim de, pazarlama da, enformasyon da ve teknoloji adaptasyonu gibi alanlarda geniş yelpazeli “Teknik Yardım ve Destek Program ve Projeleri”nin gerçekleşmesine olanak sağlayacak uzman kuruluşları oluşturmak ve oluşmasına destek olmak,
- İşletmeleri uluslararası düzeyde mal üretmeleri ve daha modern işletmeler haline gelmelerini sağlamak için gerekli yardımda bulunmak, sanayi rehabilitasyonu için gerekli düzenlemeleri yürütmek,
- İşletmelerin eğitim alanındaki eksikliklerin saptanması ve eksikliklerin giderilmesi konusunda gerekli kuruluşları kurmak,
- İşletmelerin temel faaliyet alanlarından olan yatırım, üretim, yönetim ve planlama alanlarının güç kazanmalarını ve gelişip büyümelerini sağlamak,
- İşletmelerin pazarlama alanındaki problemlerine çözüm yolları geliştirmek şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

2.1.9.2.Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı

TTGV, Hazine müsteşarlığı tarafından Dünya bankası bünyesinden sağlanan desteğin Türkiye sanayisinde teknolojinin gelişmesine katkı sağlamak ve sanayi de ticari Araştırma ve Geliştirme faaliyetini büyütmek ve bu faaliyeti kullanılabilir hale getirmek amacıyla kurulmuştur(Gürbüzler, 2010:89). Bu vakıf sayesinde KOBİ’ler, teknolojik yeniliklerden, gelişimlerden faydalanma imkanı yakalamış ve yeni teknolojik girişimler için gerekli şartlara sahip olmuşlardır.

TTGV’ nin sağladığı destekleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Gürbüzler, 2010:89-90):

- Sanayi alanında faaliyet gösteren kuruluşlara rekabet de güçlenebilmelerinin, sadece kullandıkları teknolojiyi büyüterek ve gerekli yatırımı sağlayarak gerçekleşeceğini göstermek,
- Türkiye Sanayisi' nin teknoloji alanında ve uluslararası pazar ortamında rekabet üstünlüğüne sahip olması için yeni teşebbüslerde bulunmak ve bu amaçla gerekli maddi yaptırımında bulunmak,
- Türkiye'nin yurt dışı pazarlarında aktif olabilmesi için gerekli ürün ve görevlerin tespitini yapıp, bu konuda katkı sağlamak,
- En başta kalitesi düşük, ancak yoğun emek sonucu ortaya çıkan ürünlerin, yüksek katma değerli mal ve hizmetlere aktarımı sağlanarak yeni teknolojilerin geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına olanak sağlamak.

2.1.9.3.Kredi Garanti Fonu Destekleri

Özellikle yeni ve küçük işletmelerin banka kredisine ulaşması çok güçlü bir teminatı gerekli kılmaktadır. Diğer taraftan KOBİ'lerin uzun vadeli kredi kullanımlarında bankalar tarafından talep edilen yüksek teminatlar önemli bir engel teşkil etmektedir. Bunun dışında KOBİ'ler işlerini büyütürken mevcut kredi limitlerinin artırılmasında banka tarafından talep edilen ek teminatlar çoğu kez işletme ve banka arasında çözülmesi gereken bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır(Bayburtluoğlu, 2011:31-32).

Bu fon temin ettiği kefalet ve üstlendiği risk ile, işletmeler yatırım ve finansman alanlarında bankalardan daha kolay şartlarda, uzun vadeli ve uygun maliyetli kredilerden faydalanma olanağına sahip olmuşlardır(Bayburtluoğlu, 2011:31-32). Bu sayede girişimcilik teşvik edilmekte, özellikle genç ve kadın yatırımcılar için bu durum önem taşımaktadır. İşletmeler açısından ek bir kredilendirme süreci oluşturularak ekonomik büyüme ve kalkınmada etkili olmaktadır(Özyiğit, 2015:76).

2.1.9.4. Dış Ticaret Müsteşarlığı Tarafından Sağlanan Destekler

Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM), ülkemiz sanayisinin bel kemiğini oluşturan KOBİ'lerin, küresel rekabet ortamının artmasıyla beraber artan sorunlarına da çözüm getirmelerini, işletmelerin dış ticarete açılmalarını ve ihracata yönlendirilmeleri amacıyla gereken tüm eğitim faaliyetlerine destek vermektedirler(Uçar, 2009:117).

DTM tarafından KOBİ'lere sağlanan destekler şunlardır(İbrahimi, 2006:27);

- Ar-Ge yardımları
- Dış ticarete açılarak farklı ülkelerde mağaza açma, marka oluşturma ve açılan mağaza ve oluşturulan markaya ilişkin ve açılan mağazaya ilişkin tanıtım işlevlerine katkı sağlamak,
- Gerekli eğitim desteği,
- İstihdam desteği,
- Pazar araştırma desteği,
- Çevre maliyetinin desteklenmesi,
- Türkiye' ye ait olan ürünlerin yurt dışında marka haline gelmesi ve bu yönde gerekli olan işlemlere katkı sağlamak,
- Yurtdışı fuar desteği,
- Uluslararası nitelikteki yurtiçi ihtisas fuarlarının desteklenmesi,
- Tarımsal ürünlerde ihracat iadesi yardımları

KOBİ'lere sağlanan yardım ve destek veren yukarıda açıklaması yapılan kuruluşlar dışında; Türkiye Ticaret Sanayi, Deniz Ticaret Odaları Ve Borsalar Birliği(TOBB), Hazine Müsteşarlığı, Türk Eximbank, İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi(IGEME), Türkiye Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeler Serbest Meslek Mensupları Ve Yöneticiler Vakfı(TOSYÖV), İktisadi Kalkınma Vakfı(İKV), Türkiye Halk Bankası, Mesleki Eğitim Ve Küçük Sanayii Destekleme Vakfı(MEKSA), Türkiye Esnaf Ve Sanaatkârları Konfederasyonu(TESK), TÜBİTAK, İller Bankası, Kalkınma Bakanlığı, Bakanlıklar(Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Avrupa Birliği Bakanlığı), Karadeniz Kalkınma Ajansı(KKA), Orta Anadolu Kalkınma Ajansı(OAKA) ve Türkiye Esnaf Ve Sanatakârlar Kredi Ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği(Teskomb) kuruluşları da yardım ve destek de bulunmaktadır(Yerlikaya, 2014:8).

2.1.10.BASEL KRİTERLERİ VE KOBİ'LER

1970'li yılların sonlarına doğru tüm dünyayı yakından ilgilendiren, uluslararası finansal hareketliliğin ülkelerin ekonomilerini derin bir şekilde etkilemesiyle, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki ortaya çıkan kredi hareketlenmelerinin denetlenmesi ve bankacılık sektörüne ilişkin gerekli gözetim ve

denetim faaliyetlerini düzenlemek üzere belirli kriterlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaç üzerine Basel Komitesi; ihtiyaç duyulan denetim faaliyetlerinin oluşturulması, bankaların sermaye yapılarını güçlendirmek ve uluslararası düzeyde finansal hareketlenmeleri kontrol edebilmek için Basel I ve Basel-II prensiplerini kurmuştur(Ay, 2010). Ayrıca ilerleyen zamanlarda Basel-II prensiplerinde gözlemlenen eksiklikleri gidermek ve düzenlemek amacıyla da Basel-III olarak adlandırılan yeni bir düzenleme prensibi kurulmuştur(Gasimova, 2015:30).

1988 tarihinde Basel-I prensibinin kurulmasıyla, bu prensip en başta G-10 ülkelerinin bulunmasıyla neredeyse tüm ülkeler ve bütün bankalar için genel bir sermaye standardı haline gelmiştir. Bu prensip ile birlikte bankaların bünyesinde bulunan varlıkları ve bu varlıklara ilişkin teminatlar risk ağırlıklı kritere dayandırılıp, buna karşılık gelen minimum sermaye gereksinimi hesaplanmıştır. Basel-I düzenlemesinde 4 farklı risk ağırlığı; yüzde 0, yüzde 20, yüzde 50, yüzde 100 olarak belirlenmiştir(Sungur, 2012:41). Basel-I Uzlaşısı ilk riske dayalı sermaye yeterliliği düzenlemesi olup, Uzlaşıda bankaların uyması gereken çalışma kriterleri belirtilmiştir(Arısoy, 2014:4).

Basel-I kriterlerinin ülkemizde uygulanmaya başlamasıyla birlikte, bankaların genelinde risk unsuru dikkate alınmaya başlanmış, üst yönetimin ve banka sahiplerinin görüşleri bu kriterin getirdiği düzenlemelere göre ilerlettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca teknolojiye ait yatırımların tamamlanması ve personelin eğitilmesi gibi konular da bu kriter ile önem kazanmıştır(Külahi vd., 2013:189).

Bu Uzlaşısı'nın temelini sermaye yeterliliği gereksinimi üzerine kurulmuş olması bankaların yapısında önemli etken olmakla birlikte birtakım olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Teknoloji ve finans piyasalarında sürekli yaşanan gelişmeler, uygulanan sermaye standardının yeterince hassas bir risk ölçümü yapamaması, bankaların gerçekte operasyonel riskleri üstlenmelerine rağmen mevcut düzenlemenin banka sermayesini sadece piyasa kredi riskleri ile ilişkilendirmesi, kredi riskini hesaplama da tek bir yöntemin olması ve farklı faaliyetlerde bulunan tüm bankaların aynı yöntem tabii tutulması yeni bir düzenleyici standarda ihtiyacın olduğuna dair ipuçlarını vermiştir(Türkiye Bankalar Birliği,2006).

Özetle, Basel-I kriterlerinin eksikliklerini şu şekilde sıralayabiliriz (Sungur, 2012:58):

- Basel I' in risk ölçümlerinde sadece kredi ve piyasa riskinin ölçülmesi ve operasyonel riskin dikkate alınmaması, risk ölçümlerinde yetersiz kalması,
- Basel-I' de sadece kredi ve piyasa riskleri için sermaye zorunluluğunun bulunması,
- Kredi riskinin ayrıştırılmasında sınırlı kalınması
- Karşı tarafın kredi notunun dikkate alınmaması,
- Yasal sermaye arbitrajına imkân veriliyor olması.

Söz konusu olumsuzlukların, eksikliklerin giderilmesi, bankacılık sektöründe rekabet eşitliğinin gerçekleşeceği, sektörde risk unsuru bilincinin artırılması ve piyasada yaşanan değişikliklerin de göz önünde bulunmasıyla Basel-II' ye yönelik hazırlıklar başlamıştır(Türkiye Bankalar Birliği, 2006:5)

Basel-II, bankalarda risk yönetimini etkinleştirmek, piyasa disiplininin gelişmesini sağlamak ve sermaye yeterliliği ölçümünün etkinliğini artırarak sağlam temele dayalı ve etkin bir bankacılık sisteminin oluşması amacıyla kurulmuştur. Ayrıca finansal istikrara destek olmak da amacı arasında yer almaktadır(Alemdar, 2010:77). Risk odaklı kredi fiyatlamasına dayanan Basel-II kriterleri ile iyi yönetilen, mali yapısı güçlü ve kayıt dışı faaliyetleri bulunmayan, bilgi duyarlılığı düşük olan KOBİ'lerin iyi şartlarda finansman olanaklarına erişim imkânına ulaşacakları beklenmektedir(Şahin ve Doğukanlı, 2014:41).

Basel-II kriterleri 3 nokta üzerine oturtulmuştur(Sungur, 2012:63).

Tablo 2.5. Basel-II'nin Temel Prensipleri (Türkiye Bankalar Birliği, 2006:6)

1.Yapısal Blok	→	Minimum Sermaye Yeterliliği
2.Yapısal Blok	→	Sermaye Yeterliliğinin Denetimi
3.Yapısal Blok	→	Piyasa Disiplini

1988 Basel I, bankanın sahip olduğu sermaye miktarına ağırlık verirken, Basel-II bankacılık risklerinin ölçümünü ve yönetimini vurgulamakta aynı zamanda da yasal sermayeyi ekonomik sermaye ile daha bağlantılı hale getirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca Basel-I' de olduğu gibi minimum %8 olan sermaye yeterliliği

oranı Basel-II' de de aynı oranda seyretmiş ancak, Basel-II operasyonel riski de banka sermayesine dahil etmiştir(Ay, 2010:65,68).

Basel-II' nin KOBİ'ler açısından olası etkileri şu şekilde sıralanmıştır(Terzi, 2011:75,76);

- KOBİ'lerin ihtiyaç duydukları tutarda krediye daha kolay ulaşmaları için, KOBİ'lerin çalıştıkları bankaların Basel-II prensipleri çerçevesinde uyguladıkları yönetim ve diğer alanlarla ilgili bilgi sahibi olmaları önem kazanmıştır.
- KOBİ'lerin ihtiyaçları doğrultusunda talep de buldukları tutarda krediye ulaşabilmeleri için kredi karşılığında verecekleri teminat ve garantilerin işletme sahiplerinin mal varlıklarının olması yanı sıra, aynı zamanda “Kredi Garanti Fonu” gibi sistem tarafından desteklenerek işletmelerin kredilere ulaşım olanakları genişletilmiştir.
- Firmanın ve kredinin risk seviyesi doğrudan kredi maliyetini etkilemektedir. Krediyi kullanacak olan firmanın rating puanı azaldıkça, banka daha fazla risk üstlenecek ve bununla birlikte elinde daha çok sermaye bulundurup, daha fazla varlığını getiriden yoksun bırakmak zorunda kalacaktır. Ortaya çıkan bu fırsat maliyeti nedeniyle de kredinin maliyeti artacaktır. Bundan dolayı Basel-II' nin KOBİ kredileri üzerinde oluşacak maliyet dolayısıyla kredi faiz oranlarını (risk primlerini) farklılaştırma şeklinde etki yaratmıştır.
- İşletmelerin ihtiyaç duydukları krediye daha elverişli faiz oranları ile ulaşabilmesi için derecelendirme kriteri getirilmiş, ve bu derecelendirme notunun da iyi durumda olabilmesi içinde ilk aşama da kurumsal yönetim ilkelerinin özümsemesi ve faaliyete geçirilmesi, tüm faaliyetlerinin açık bir şekilde kaydının tutulması, güçlü bir finansal yapıda olması, karşılaştıkları risklerin üstesinden gelme kabiliyetleri, kredilerin değerlendirilmesi için bağımsız kuruluşlar ve bankalar tarafından ihtiyaç duyulan bilgilerin doğru ve istenilen zamanda sunabilme yeteneklerini ön plana çıkarma olanağı sağlanmıştır.

Ayrıca, Basel II prensibinin KOBİ'ler açısından 2 temel sonucundan söz etmek mümkündür(Tekindağ, 2010-42):

1. Bankacılık sektörünün risk ağırlıklı kredilendirme bilincinin küçük kredilerde dahil olmak üzere faaliyete geçirilmesi ve

2. İşletmelerin belirlenen kredi risk derecesine göre değişik fiyat ve koşullarda kredi kullanımınıdır.

Basel II kriterlerinin etkisi tüm dünya genelinde henüz görülmeye başlamadan 2007 yılının ortalarında küresel finans kriz sinyallerinin ortaya çıkmasıyla, yeni bir organizasyon düzenlemesi için global boyutta bir bekleyiş ve istek gün yüzüne çıkmıştır(Tiryaki, 2012:92). 2008 Küresel Finans Kriz süreci'nde yaşanan yüksek maliyet ve sıkıntılı dönemler, gelecekte yaşanması olası kriz dönemlerine karşı bankacılık sektörünün ve finansal yapının karşılaşması olası krizlere karşı daha dayanıklı bir şekilde ayakta durabilmelerini sağlamak amacıyla; önemli yeniliklerin gerekliliğini gözler önüne serilmiştir(Yıldırım, 2015:16). Likidite, sermaye kalitesinin artırılması, ekonomik konjoktürün dikkate alınması ve sermaye yükümlülüğünün artırılması gibi ihtiyaç duyulan yenilikler amacıyla Basel Komite yapısını, Basel III şeklinde adlandırılan yeni düzenlemeleri şekillendirmek amacıyla harekete geçirmiştir(Tiryaki, 2012:92).

Basel III Uzlaşısı, küresel bir krizin doğurduğu Uzlaşıdır. Kriz ortamına yeterince çözüm sunamadığı görülen Basel II Uzlaşısına bir çare olarak getirilen bu uzlaşıda bir önceki uzlaşıda var olan eksiklikler giderilmeye ve tamamlanmaya çalışılmıştır. Bundan dolayı bu yeni uzlaşından beklenen, uluslararası bankacılık piyasalarında denetleme ve düzenlemeleri iyileştirerek, krizin görünen ve olası etkilerini yumuşatmak ve muhtemel krizler için önlemler oluşturmaktır. Ayrıca, daha güçlü bir sermaye yapısı ve likidite unsurları ile dünya ekonomisinde bankacılık sektörünün, kriz ortamlarında bile ayakta durmasını sağlayabilecek, sermaye ve likidite oranlarını koruyabilecek bir duruma gelmesine katkı sağlayacaktır(Geyikçi, 2013:20). Basel II' nin iyileştirilmesi ve güçlendirilmesi amacına hizmet eden Basel III, bankaların karşılaşılabileceği şoklara karşın daha dayanıklı sermaye yapısına sahip olmaları için, öz kaynak tanımında ve sermayeye ilişkin oranlar değiştirilmiş ve hesaplama kaldıraç oranları, likidite oranları ve risk bazlı ilave sermaye tabanı dahil edilmiştir(Akaragitmez, 2014:21).

Basel I ve Basel III doğrudan bankacılık sektörü ile alakalı olmasına rağmen Basel II bankacılık sektörü ile birlikte KOBİ'lere yönelik bir uzlaşıdır. Fakat Basel III de yer alan şeffaflık ilkesi KOBİ'leri ciddi şekilde etkilemektedir(Akaragitmez, 2014:56).

Basel III' ün KOBİ'ler açısından etkileri ile ilgili şunlar söylenebilir (Akaragitmez, 2014:57);

- KOBİ'lerin şeffaflık konusunda daha fazla itinalı davranması, ticari sır özelliğini taşıyan bilgiler saf dışı bırakılarak, işletmeye ilişkin bilgilere istenilen zamanında, doğru, güvenilir, anlaşılabilir, eksiksiz bir şekilde kamusal çevreye ilan etme yaklaşımıdır.
- Bankalar risk değerlendirmesi ve derecelendirme konularında daha hassas davranacakları için KOBİ'lerin talep ettikleri ve ya edecekleri kredileri daha iyi analiz etmek durumunda kalmaktadırlar,
- KOBİ'ler sahip oldukları risk düzeyine göre daha maliyetli kredi koşulları ve farklı alternatifler ile karşı karşıya gelebileceklerdir.

2.2.LİTERATÜR

Çalışmamızda yerli ve yabancı literatürde karşılaşılan kaynaklar şu şekildedir:

A) KOBİ'lerle ilgili olarak yararlanılan çalışmalar;

Akgemci(2001), çalışmasında, Türkiye' de KOBİ'lerin ekonomik ve sosyal açıdan önemli bir yer teşkil etmesi her sektör tarafından kabul edilmiş, işletme sahiplerinin veya yöneticilerinin kuramsal yapıda uygulama zorlukları ve muhtemel yöntemler hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla hazırlamıştır. Çalışmada, Türkiye' de, AB ve Avrupa ülkelerinde KOBİ tanımlarına yer verilmiş, KOBİ'lerin sahip oldukları üstünlükleri ve olumsuz özellikleri ile ülke ekonomisi için önem ve toplumsal kalkınmadaki önemi vurgulamıştır. Ardından KOBİ'lerin sorunlarından ve KOBİ'lere sağlanan desteklerden bahsedilmiştir.

Pekak vd.(2004), çalışmada Basel-I ve Basel-II Uzlaşmalarının kriterlerinden KOBİ'lere olan etkilerinden, KOBİ'lerin öneminden, KOBİ'lerin yaşayabileceği zorluklardan ve önerilerden bahsedilmiştir.

Torlak ve Uçkun(2005), çalışmalarını, Eskişehir ilindeki KOBİ'lerin yaşamış olduğu pazarlama ve finansman alanlarında yaşadıkları sorunları ve bu sorunlar arasındaki arakesitin belirlenmesi amacıyla ortaya koymuşlardır. Yapılan anket sonucuna göre ise, nakit para sıkıntısının başta geldiği bunu takip eden piyasanın

durgunluğu ve kredi faiz oranlarının yüksek olması finansman sıkıntılarını kapsadığı, tüketici isteklerinde yaşanan sürekli değişim, farklı ve yeni ürün piyasaya sürememe ve rakip firmaların aralarında fiyat anlaşmazlıkları yaşaması da pazarlama sorununu kapsadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yüksel(2005), çalışmasında Basel-II kriterlerinin KOBİ kredilerine olası etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, söz konusu kriter içerisinde KOBİ kredilerinin vaziyeti araştırıldığında, KOBİ'ler genel olarak, standart yaklaşımda hem buldukları mevcut pozisyona göre hem de daha büyük işletmelere göre daha üstün durumda bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca Basel-II' nin bankalara farklı ölçüm yaklaşımlarını sunmasıyla, bankaların farklı ölçüm tekniklerini ve farklı derecelendirme yöntemlerini kullanması, KOBİ'lerin değişik bankalarda değişik kredi olanaklarından faydalanabilme imkanını doğurmuştur. Ve ulaşılan birtakım tespitler ışığında KOBİ kredilerine ilişkin olarak, bankalara, KOBİ'lere ve Kamu Otoritelerine önerilerde bulunulmuştur.

Ataol(2006), çalışma da Türkiye'deki özel statülü, kamu ve ticaret bankalarının KOBİ'ler üzerinde kredi değerlendirme sistemini ele almıştır. Türkiye'deki bankaların KOBİ'lere yönelik kredilendirme sürecinin kavramsal çerçevesi ve uygulamaları, temel tanımlar, müşteri segmentasyonu, bankacılık iş kollarından yola çıkılarak, buna bağlı kar merkezleri ve özellikle Türkiye'nin de uyum içerisinde olduğu, Dünya'daki bankacılık uygulamaları kapsamında ele alınmıştır. Oluşturulan Kredi Değerleme Sistemi (KDS), Analitik Hiyerarşi Süreci yöntemiyle puanlanmış ve kendi içinde test edilmiş ve bu sistem ile KOBİ üzerinde örnek bir olay çalışması yapılmıştır. Örnek olay sonucunda; baz alınan işletmeye, mali veriler, mali olmayan bilgiler, kredi teklifinin tutar ve teminat türü bazında değerlendirilmesi ve son olarak diğer bankalarla mevcut kredi ilişkisi dikkate alınarak kredi verilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

İbrahimi(2006), Türkiye'de KOBİ'ler için temin edilen yardım ve hizmetleri detaylı bir şekilde açıklayıp, ayrıca Avrupa Birliği'nin de KOBİ'lere temin ettiği yardım ve hizmetlere de değinmiştir. Analiz sonucunda KOBİ'lerin sağlanan yardım ve hizmetlerden yeterince yararlanamadığı ve beklenen faydaya ulaşılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye Bankalar Birliği(2006), Basel II ve risk yönetimi konusunda reel sektörü ve tüm piyasa iştirakçilerini haberdar etmek ve bu durumun reel sektörde meydana getireceği etkilerini gün yüzüne çıkarmak amacıyla çalışma gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, Basel II' nin uygulanmaya başlamasıyla Türkiye'de etkinliğini gösteren KOBİ'lere yönelik Swot analizi uygulanarak, bu işletmelerin güçlü ve zayıf yönleri ile ulaşacakları fırsatlar ve karşılaşılabilecekleri tehdit öğeleri ortaya konmuştur.

Atangüç(2007), çalışmada, ulusal ve yabancı kurumların KOBİ'leri nasıl kategorilere ayırdıkları ile başlayarak, teoride KOBİ'lerin bütün çalışma koşulları, avantajları, dezavantajları, sorunları ve Basel II'nin uygulamaya konmasıyla ekonomideki durumları değerlendirilmiştir. Ayrıca yapılarının yakın geleceğe dönük politikalar ve Basel II ile şekillenecek KOBİ'leri nelerin beklediği ve uygulanması planlanan ekonomik politikaların önümüzdeki dönem sunacağı fırsatlardan da bahsedilmiştir. Çalışmanın sonucunda, KOBİ'lerin sağlanan desteklerden haberdar olmadığı ve bu nedenle yeterince faydalanamadıkları ortaya çıkmıştır.

Ay ve Talaşlı(2007), çalışmalarında Türkiye'deki KOBİ'lerin ihracat içindeki yerine ve ihracat sorunlarına değinmişlerdir. Ardından çalışmanın asıl konusu olan KOBİ'lerin ihracattaki yerlerinden ve sorunları anlatılmış ve ihracatta kullanabileceği stratejilerine de değinilmiştir.

Çatal(2007), makalesiyle, öncelikle Türkiye' deki KOBİ tanımına değinmiş, ardından KOBİ'lerin Türkiye ekonomisindeki öneminden bahsedilmiş, istihdamdaki, katma değer sağlamadaki, dış ticaretteki, ekonomiye dinamizm vermedeki, esneklik ve yenilikleri, teşvik etmedeki ve mali katkı bulunan KOBİ'leri anlatmıştır.

Çelik ve Karadal(2007), çalışmada Aksaray ve Mersin illeri baz alınarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda, işletmelerin faaliyetlerinin üzerinde, pazarlama stratejilerinin dar kapsamlı olması, ürün ve hizmetleri fiyatlandırma konusunda yaşanan sorunların etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca müşterilerin ihtiyaçları doğrultusunda isteklerine göre ürün ve hizmet geliştirme, yeni ürün ve hizmet sunma stratejilerine verilen önem, işletmelerin performans ve uzun vadeli hedeflerini gerçekleştirme açısından anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna da varılmıştır.

Akgözlü(2008), çalışmasında, Çorum ilinde faaliyet de bulunan KOBİ'lerin pazarlama sorunlarını ve eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Analiz

sonucunda, KOBİ yöneticilerinin pazarlama sorunları ile ilgili ifadelere katılım derecelerinin pazar, ürün, dağıtım ve tutundurma ile ilgili ifadelere göre değiştiği ve fiyat ile ilgili ifadelere göre değişmediği tespit edilmiştir. Ayrıca, işletmelerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için en çok başvurulan kuruluşun KOSGEB olduğu görülmüştür.

Türköz (2008), çalışmasında, KOBİ'lere sağladığı finansal yardım ve uygulamaları bankaları incelemeyi amaçlamış ve bu amaçla Isparta ili baz alınarak faaliyette bulunan 150 adet KOBİ'ye anket yöntemi ile finansman sorunlarını giderme yöntemi araştırıp, SPSS programı yardımı ile de veriler tablo haline dönüştürülüp yorumlamıştır. Çalışma da KOBİ'lerin mali problemlerini ayrıntısıyla incelemiş, Türkiye' de KOBİ bankacılığının gelişmesine etki eden unsurları da göz önünde bulundurarak, Türkiye' deki özel sermayeli bankaların KOBİ'lerin problemlerine karşın tutumları ve yardım ve hizmet faaliyetleri üzerinde durulmuştur. Bunun sonucunda da işletmelerin bankalara ve bankaların sağladığı kredi imkanlarına karşı davranışları çekimser olmaktadır. Bunun nedeni ise, işletmelerin finansman imkanlarını kullanmada hem isteksiz hem de bilgisiz olması ve işletme kapasitesinde yaşanan belirsizlik, ayrıca da işletmelere kredi kullandırmada faiz oranlarının yüksek olması, işletmelerden istenen teminat şartlarının ağır olması ve prosedür işlemlerin uzun olması da bankalar ile KOBİ'ler arasındaki ilişkide sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Ve son olarak ulaşılan sonuçlar ışığında KOBİ'lerin gerek özel sermayeli bankalar ile gerekse de kamu sermayeli bankaları ile yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Beybur (2009) çalışmasında, KOBİ'lere gerek ticari bankalar tarafından gerekse yatırım ve kalkınma bankaları tarafından sağlanan finansal desteklerden, bankacılık sektörü dışında kalan kurum ve kuruluşların sağladıkları desteklere değinmiştir. KOBİ'lerin kendilerine sağlanan fırsatlardan nasıl yararlanmaları gerektiği açıklanmış ve KOBİ'lere sağlanan fırsatlardan birçok işletmenin haberdar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Uçar(2009), çalışmasıyla, KOBİ'lerin kümelenme vasıtasıyla rekabet güçlerinin artırılması ve buna bağlı olarak buldukları bölgenin ve ülkenin rekabet gücüne ve kalkınmasına katkıda bulunmaları konusu ele alınmıştır. Küreselleşme çerçevesinde, kümelenme stratejisinin uygulayan ülkeler açısından bir rekabet

stratejisi olup olmayacağı ve bu stratejinin hangi şartlarda uygulanabilir bir seçenek olacağı soruları aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda AB ve Türkiye’de KOBİ’lerin desteklenmesine yönelik politikalar incelenmiştir.

Alemdar(2010), bankaların KOBİ’lerle kredi ilişkilerinin ve muhasebe düzeninin nasıl olması gerektiğini açıklamıştır. Bankaların verdikleri kredilerin sorunlu hale gelmemesi için krediyi kullandırmadan önce ve sonra nasıl davranmaları, kredinin takibinin nasıl yapılması gerektiği ve her şeye karşın yine de kredi sorunlu hale gelirse nasıl bir yol izlemeleri gerektiği kademeli olarak anlatılmıştır.

Ayık ve Keskin(2010), Erzurum organize sanayi bölgesi baz alınarak yapılan çalışmada KOBİ’lerin imalat ve pazarlama alanlarındaki faaliyetlerinde karşılaşılan sorunların saptanması ve bu sorunların giderilmesine yönelik tavsiyelerde bulunmak amacıyla anket çalışması yapmışlardır. Yapılan anket sonucunda problemlerin büyük çoğunluğunun yönetim ve finansman kaynaklı olduğu belirlenmiş ve sorunların giderilmesi için de stratejiler önerilmiş ve özellikle işletme bünyesinde işin uzmanı yönetici bulundurmak ve uygun mali desteği sağlanmasının önemini vurgulamışlardır.

Dane(2010), çalışmasında, Türkiye ve İtalya’daki KOBİ’lerin ülke ekonomilerindeki yerlerini, önemlerini ve yaşamakta oldukları sorunları ülke bazında ayrı ayrı ele alıp ardından ikili ticari ilişkiler ile söz konusu sorunların üstesinden gelme yollarına değinmiştir.

Gürbüz(2010), küreselleşme süreci ve bu sürecin ekonomik etkileri üzerinde durulmuş, KOBİ’ler ve KOBİ’lerin ekonomik açıdan önemi anlatılmıştır. Ayrıca KOBİ’lerin ayakta kalabilmesi için sağlanan destekler ve bu desteklerin önemi üzerinde durulmuştur.

Tekindağ(2010), KOBİ kredileri için alternatif kredi skorlama modeli geliştirmek amacıyla hazırlanan çalışmada, kredi derecelendirme prensipleri ve kredi derecelendirme modelleri incelenmiştir. Çalışma kapsamında önerilen skorlama modelinin beklentisi işletmelerin sadece finansal oranlarının değil, finansal olmayan işletme karakteristiklerinin de (ortakların durumu, firmanın piyasadaki durumu, yönetim, üretim ve satış imkanları vb.) dikkate alınarak değerlendirilmesi sonucunda daha gerçekçi skorlama modelinin ortaya çıkacağı belirtilmiştir. Gerçek şirket

verilerine dayanarak yapılan uygulama sonuçlarının önerilen skorlama modelinin bütünsel yapısını destekler nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır.

Bayburtluoğlu(2011), çalışmasında KOBİ bankacılığına ilgi duyan herkesin yanı sıra bankacıların ve bankacılıkta kariyer yapmayı hedefleyen kişilerin faydalanabileceği bilgilere ve araştırmalara ulaşmalarını mümkün kılmıştır. Bankacılık, KOBİ'ler, ticari bankalar ve KOBİ bankacılığına ilişkin pek çok konular detaylıca çalışmada belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada, Dünya da ve Türkiye'de her geçen gün önemi artan KOBİ'lerin ortaya çıkış süreciyle ihtiyaca yönelik oluşan ürün ve hizmetlere de yer verilmiştir.

KOBİ kredilerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini inceleyen Ünlüleblebici (2011), bu çalışmada, Türk ekonomisinin temel dinamiklerinden olan KOBİ'lerin desteklenmesini ve bu desteklerin başında gelen KOBİ kredilerinin ekonomik büyümeye etkisi araştırmıştır. Yapılan çalışma sonunda, Türkiye'de KOBİ'lere kullanılan krediler ekonomik gelişmenin nedeni olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada, Türkiye'deki KOBİ'lerin mevcuttaki finansal problemlerine dönük Avrupa Birliği'ndeki yer alan politikalar baz alınarak sorunların giderilmesine yönelik öneriler de getirilmiştir.

Terzi(2011), Basel kriterinin Türkiye ekonomisinin bel kemiği olarak görülen KOBİ'ler üzerindeki etkisini belirlemeye çalışarak, ekonomi üzerinde önemli etkisi olan birimlerin gelecek dönemde yaşanacak muhtemel etkilere hazırlıklı olmaları açısından önerilerde bulunarak katkı sağlamayı amaçlamıştır. Sonuç olarak, Basel II' nin Türkiye bakımından daha güvenilir ve sağlam temellere dayanan etkin bir bankacılık sistemi için avantajlarının bulunduğu, bu uzlaşa ile birlikte bankalarda risk yönetiminin etkinliğinin artacağına yönelik faaliyetlerinin olacağı, bankaların aracılık pozisyonlarını daha etkin bir şekilde yerine getirecekleri, piyasa disiplininin artması gibi birçok fayda sağlayacağına yönelik sonuçlar elde edilmiştir. Bunun yanında, Basel II' nin bir üst sürümü olan Basel III' ün uygulanmasına doğru eğilimlerin başladığı ve buna yönelik olarak endişelerin de söz konusu olduğuna ulaşılmıştır.

Atay(2012), makalesinde Türkiye'deki KOBİ'ler ve bankalar arasında çıkan finansal problemlerin temeline dokunmuş ve bunlara çözüm önerilerinde bulunmuştur. Ayrıca çalışmada, KOBİ'lerin finansman problemlerinin ana kaynağının, satışlarda yaşanan dalgalanmaların, bu problemlere çözüm olabilecek kararların süreçlerinin

zorluğu, güçlü rekabet koşullarının, işletme bünyesinde istihdam edilen personellerle olan ilişkilerin, sorumlulukların artması ve başaramama riski olduğunu belirtmiştir.

Kahraman(2012), çalışma ile Bursa'daki KOBİ'lerin genel ve özel olarak finansman problemlerinin incelenmesi ve bu sorunların nasıl aşılına çalışıldığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Analiz sonucunda KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun finansal sorunlar yaşadığı ve bu sorunları bankalar aracılığı ile aşmaya çalıştıkları ve finansman sorununun çözüme kavuşturulması için diğer kurum ve kuruluşlar hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sungur(2012), KOBİ'ler üzerinde Basel-II Kriterlerinin yaratacağı muhtemel etkilerin gözlemlenmesi, KOBİ'lerin Basel Kriterlerine yaklaşımlarının ölçülmesi çalışmanın meydana geliş amacını oluşturmaktadır. Araştırma sonucuna göre, KOBİ'lerin çoğunluğunun Basel kriterleri konusunda bir fikri olmadığı, bilgi sahibi olan işletmelerinde mevcut bilgilerinin yetersiz düzeyde olduğu ve bu süreçte uyum sorunu yaşayacakları görülmüştür.

Yılmaz(2012), KOBİ'lerin avantaj ve dezavantajları, Türkiye'deki KOBİ'lere sağlanan yardımcı kurum ve kuruluşlar ile faaliyet gösteren programlar, KOBİ'lere sağlanan destekler açıklanmıştır.

Aktürk(2013), Kırşehir İli Örneği çalışmasında, KOBİ'lerin Türkiye ekonomisinde yeri ve sorunları üzerinde durmakta ve 2008 küresel finans krizinin genelde ekonominin bütünü, özelde ise imalatçı KOBİ'leri nasıl etkilediğinden bahsetmiştir. Kırşehir ili imalat sanayisi baz alınarak yapılan çalışmada alan araştırmasıyla etkiler daha yakından gözlemlenmeye çalışılmış, Yapılan analiz sonucunda, krize bağlı olarak Türkiye genelinde önemli oranda işten çıkarımlar yaşanırken, söz konusu ilde yapılan anket çalışmasında böyle büyük oranlarla bir istihdam kaybının yaşanmadığı ortaya çıkmıştır.

Şahin ve Doğukanlı (2014), yapmış olduğu çalışma bu çalışmaya en yakın çalışmadır. Yabancı sermaye oranının KOBİ kredi arzına olan etkisini incelemişlerdir. KOBİ'lere düşen kredi sayısı, yabancı bankaların sayısı ve toplam kredilerin aralarındaki etkileşim VAR modeli ile incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre, yabancı banka sayısının KOBİ kredi arzı üzerinde altı ay gecikmeli negatif etkisi bulunmaktadır. Bu sonuçtan hareketle, yabancı bankaların daha az riske sahip olan ve

nitelikli müşterilere yönelerek bilgi yönünden hassasiyeti yüksek olan KOBİ'lere verilen kredileri azalttığı yönündeki hipotezi desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

Arısoy(2014), Basel II kriterlerinin ülkemiz ekonomisinde önemli yeri olan KOBİ'lere etkilerini ele almıştır. Ülkemizde ve dünyada Basel'in tarihsel gelişimi, oluşum süreçleri, Basel II Kriterlerinin kredi, risk ölçüm yaklaşımlarından söz edilerek, Basel I ve Basel II kriterlerinin farklarına değinilmiş, Basel III Kriterleri açıklanmaya çalışılmıştır. KOBİ'lerin ekonomideki yeri, temel özellikleri anlatılarak SWOT analizi yapılmıştır.

Akaragitmez (2014), Basel-III Kriterlerinin KOBİ'ler üzerindeki etkisini incelemiş ve KOBİ'leri ilgilendiren en önemli değişikliğin firmaların pozisyonlarına bağlı olarak derecelendirme notu almaları olduğu ve sahip oldukları derecelendirme notuna göre kredi maliyetlendirilmesi, teminatlandırılması ve vadesinin belirleneceği ifade edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda işletme türleri ve yıllık ciroları arasında orta düzeyde pozitif yönde ilişki olduğu, yıllık ciro oranlarının kurumsallaşma ile beraber arttığı görülmüştür. Ayrıca işletmelerin yaklaşık %90'ı finansal sorunlarının çözümünde öz kaynaklarını kullandığı, öz kaynaklarının yetersizliği durumunda bankalara başvurdukları, işletmelerin çoğunluğunun limited şirket olduğu da gözlemlenmiştir.

Yerlikaya(2014), çalışmada devlet tarafından KOBİ'lere sağlanan desteklerin bu işletmelerin performanslarında meydana getirdiği değişiklikleri ele almıştır. Yapılan çalışma sonucunda, bazı KOBİ'lerin destek programlarından yararlanamadığı ve bu programlardan habersiz oldukları görülmüştür. Ayrıca KOBİ'lere en çok destek sağlayan kuruluşun KOSGEB olduğu ve KOBİ'lerin performansına en çok etki eden desteklerin Ar-Ge, Pazarlama ve Kalite Değişim desteklerinin olduğuna ulaşılmıştır. KOBİ performansının değerlendirilmesinde pazarlama ve üretim alanlarının daha çok etkiye sahip olduğu ve KOBİ'lerin bu alanlara daha çok önem verdiği anlaşılmıştır.

Ertaş(2015)'in yaptığı çalışmada, yaşanan krizlerden, ekonomik darboğazlardan büyük işletmelere nazaran daha az etkilenerek çıkan KOBİ'lerin kuruluş yapıları itibariyle yaşadıkları finansman sıkıntılarının banka kredileri ile çözülebileceğinin vurgulandığı çalışmada, bankaların uygulamış olduğu KOBİ kredi çeşitleri belirtilmiş ve KOBİ'leri destekleyen kuruluşlara da değinilmiştir. KOBİ'leri

ekonominin lokomotifi olarak belirten Ertaş, KOBİ'lerin yaşadıkları finansman sıkıntılarının giderilmesi amacıyla gerekli kaynaklara ulaşım şartlarının kolaylaştırılması, girişimci olma bilincinin geliştirilmesi, rekabet etme gücünün ve yenilikçi ruhun büyütülmesi yönünde gerekli iyileştirmelerin yapılması ve desteklerin de verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Özyiğit(2015), Erzincan ilini baz alarak çalışmasını gerçekleştirmiştir. Çalışmada, AB KOBİ finansman politikaları dahilinde KOBİ'lerin finansman sağlama olanaklarını daha güçlü ve daha çeşitli hale getirmek amaçlanmıştır. Analiz sonuçlarına göre firma 1' e bakıldığında mali yapısı düşük olması nedeniyle hibe ve destek tarzında önerilerde bulunulmuş, firma 2' ye ise, ürün geliştirme ve satış geliştirme destekleri üzerine önerilerde bulunulmuştur.

B) Bankalarla ilgili yararlanılan çalışmalar;

Aydemir(2004), tarihsel perspektif içerisinde, ilk bankacılığın ortaya çıkması, daha sonra Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde kurulan yabancı bankalar ile yerli sermaye ile kurulan kamu ve özel bankalar değerlendirilmiştir. 1980-2001 dönemleri arasında tüm bankacılık sektöründe, (kamusal, özel, yabancı sermayeye sahip, TMSF'ye devredilen bankalar, kalkınma ve yatırım bankaları) karlılığı etkileyen faktörler incelenmiştir. 1980-2001 yılları arasında ortalama öz kaynak karlılığı(Y), kredi miktarı(X1), net faiz geliri (X2), mevduat (X3), bilanço büyüklüğü(X4) değişkenler ele alınarak incelenmiştir.

Erol(2006), Dünya'da ve Türkiye'de kamu bankacılığının nasıl uygulandığı, Türkiye'de kamu bankalarının sistem içerisindeki yeri ve bu bankaların kuruluş nedenlerini ortaya koymak çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın sonucunda, bankacılık sistemindeki bazı kamusal sermayeli bankaların özelleştirme dışında tutularak, kamunun bu bankalar üzerindeki etkisi ve devletin ekonomideki rolünün zedelenmemesi istenmiş, kamu bankalarının devlet elinde kalması politik bir tercih olduğu görülmüştür.

Yardımcı(2006), Türkiye ve Avrupa Birliğine üye bazı ülkelerin 1993 ve 2001 yılları arasında bankacılık sektörünün etkinlik analizini gerçekleştirmiştir. Analizde öncelikle ticari bankalar çalışmanın konusu olmuştur. Çalışmanın sonucunda, 1993 yılında Türkiye'deki ticari bankalar analize dahil edilen diğer

ülkelere oranla daha etkin konumdayken, 2001 yılında, 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan krizlerin Türkiye'nin finansal sistemini olumsuz etkilediğinden dolayı durum tam tersine dönmüştür.

Gökmen(2007), çalışmasında bankaların sahip olduğu finansal tabloların nasıl ve ne şekilde doğru ve tarafsız bir şekilde inceleneceği, hangi noktalar üzerinde durulacağı, bilanço incelemesinde en çok hangi metodların denendiğini ve tablolar tarafsız bir şekilde incelendiğinde ne tür gerçeklerin görüldüğü ile ilgili ayrıntılı bilgileri belirtmiştir. Yapılan analiz sonucunda, Türk bankacılık sektörünün yeterli sermaye sağlama yönünden eksiklerinin olduğu, aktif/pasif yönetiminin yeterince önemsenmediğinden ve yönetim kalitesinin düşüklüğünden dolayı aktif kalitesinin bozulmuş olduğu görülmüştür. Ayrıca mali yapıdaki bu bozukluk bankacılık sektörünü daha da kırılgan hale getirmiş ve en ufak bir finansal dalgalanmalara karşı korunmasız şekle dönüştürmüştür.

Yılmaz(2007), 1930-1946 dönemin de Türk Bankacılık tarihini değerlendirdiği çalışmasında, söz konusu dönemler arasında, devletin bankacılık sektöründeki payı, devletin sektöre müdahalesinin iktisadi ve hukuki biçimleri, bankacılık sektörünün hangi banka grubunun egemenliğinde olduğu, sektördeki güçlü ve zayıf bankaların hangileri olduğu yönünde bir takım soruların cevapları aranmaya çalışılmıştır. Çalışmada 1930-1946 dönemlerinde Türk bankacılık sisteminin yapısı sektördeki banka gruplarının piyasa payları itibariyle ve bir bütün olarak ele alınmıştır.

Arslan ve Yapraklı(2008), yaptıkları çalışmada bankaların, öz kaynakları oranında karlı kabul edildiklerini vurgulamışlardır. Enflasyonun gölgesinde kalan bankaların öz kaynak karlılıklarının ve varlıkların, enflasyondan etkilenmesi sonucu karlılığın düşmesi ve varlıklarda da erime riski ile karşı karşı kaldıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca Türkiye'deki enflasyonun TL'ye olan güvenin azalmasına ve insanların enflasyon vergisinden kaçınmak için varlık ikamesine gitmelerine neden olmaktadır. Sonuç olarak yabancı ülke parası cinsinden finansal varlıkları değer saklama aracı olarak tutulmaktadır.

Yıldırım(2008), çalışmasına Türkiye Bankalar Birliği bünyesinde yayınlanmış bir çalışma olup, bankacılık muhasebesi ile ilgili bilgiler vermiştir. Çalışmada vergi, fon ve benzeri mali yükümlülüklerin ayrıntısına, bunların her zaman

değişebileceği ve kaldırılabilmesi düşüncesiyle girilmemiş, daha çok işlemlerin niteliği ve bunların muhasebeleştirilmesi üzerinde durulmuştur.

Ay(2010), çalışmasında Basel prensiplerinin Türk bankacılık sektörüne ve reel sektöre uygunluğunun cevabını bulmak amacıyla gerçekleştirmiştir. Basel II prensiplerine yönelik olarak, teknik alt yapı ve bilgilendirme çalışmalarının devam ettiği ancak Klup Kuralı' nın Basel II ile kalkacak olmasının gerek reel sektördeki firmalar gerekse finans sektöründeki aktörleri olumsuz etkileyeceği tespit edilmiştir.

Eser(2010), çalışmasında, risk kavramı üzerinde durmuş, bankacılıkta risk kavramı ve risk yönetiminin önemine değinmiştir. Çalışma İstanbul' da imalat sektöründe faaliyette bulunan ve en az 3 yıldır faaliyetine devam etmesi şartı aranan, 30 tane firmanın 2006, 2007, 2008 yıllarının yıl sonu bilanço ve gelir tabloları üzerinden analizleri kapsamakta olup, analizler E- views programı yardımıyla analiz edilmiştir. Firmaların temerrüt olasılıklarını hesaplamak ve bu olasılıklar yardımıyla firma kredi derecelendirme notları oluşturmanın yanı sıra kriz dönemine hangi tür finansal yapıyla girenlerin temerrüde düşme risklerinin daha fazla olduğunu saptamak amacıyla oluşturmuştur. Çalışma sonucunda, firmalar için gün geçtikçe kredi derecelendirme notu alma gereksiniminin arttığını, içinde bulunduğumuz süreç de bankalarda, içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlara geçiş aşamasında olduğu gözlenmiştir.

Postalıcı(2010), çalışmayı bankaların sistematik bir şekilde kredi fiyatlamasını gerçekleştirmek, yönetmek ve önleme süreçlerini incelemek ve Türk bankacılık sektörünün kredi riski görünümünü göstermek amacıyla ortaya koymuştur. Çalışma Kütahya' da bulunan 6 banka ile mülakat yapılarak incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda, istatistiksel analiz Türk bankalarının kredi riski yönetimine çok önem verdiğini ve maruz kalınan kredi riskini yeterli derecede önlediğini göstermektedir. Bankaların 2007' de yaşanan küresel ekonomik krize rağmen kredi risklerini yönetebildiğine ulaşılmıştır. Tüm bankaların kredi riski yönetim araçlarını kullanmakla birlikte, bu araçların seçiminin bankadan bankaya farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tekindağ(2010), kredi derecelendirme prensipleri ve modellerini incelemiş ve işletmelerin sadece finansal oranlarının değil, finansal olmayan özelliklerinin de (ortakların durumu, firmanın piyasadaki durumu, yönetim, üretim ve satış imkanları

vb.) dikkate alınarak değerlendirilmesi sonucunda daha gerçekçi skorlama modelinin ortaya çıkacağına değinmiştir.

Tuncer(2010), Türkiye’ de 1993-2001 döneminde mevcut bulunan 76 ilin KBGSYİH tarafından bir birine yakınsayıp yakınsamadığının analizini yapmıştır. İller bazında KBGSYİH rakamlarını göz önünde tutarak, kamu ve özel sektör bankalarının etkisini dikkate alarak yakınsama mı yoksa ıraksama mı yaşandığını belirlemeye çalışmıştır. Kamu bankaları ve özel sektör bankalarının kullandığı krediler iller bazında KBGSYİH’ nin gelişmesinde etkisi var mıdır? Ve bu banka kredilerinin KBGSYİH açısından yakınsama sürecine herhangi bir katkısı bulunmakta mı? Sorularının cevabını aramaktadır. Çalışmada, mutlak (β) beta, koşullu (β) beta ve sigma (δ) yakınsama analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak; söz konusu dönemlerde mevcut 76 il için yapılan regresyon analizinde mutlak beta yakınsamasına ulaşılmış, ancak bu iller için koşullu beta yakınsamasının söz konusu olmadığına ulaşılmıştır. Kamu ve özel sektör banka kredileri için koşullu beta yakınsamasının etkisi görülmemektedir. Yedi coğrafi bölgeler arasında sigma yakınsaması etkisine rastlanılmamış olup aksine bu bölgeler arasında ıraksama tespit edilmiştir. Ayrıca bölge içi sigma yakınsaması analizinde sadece Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu illeri arasında yakınsamanın bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin(2011), Türkiye’ de banka kredileri ve büyüme arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Ayrıca parasal aktarım mekanizması ve bu kanalın en önemli unsuru olan kredi kanalı üzerinde ayrıntılı olarak durmuş ve Türk bankacılık sistemi kısaca değerlendirilmiştir. Çalışmada 1995-2010 dönemlerine ait 3’ er aylık veriler Birim Kök Testi, Koentegrasyon testi, Granger Nedensellik Analizi ve Regresyon Analizi gibi istatistiksel analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, Türkiye’ de bankacılık sektörünün yapısı itibarıyla kredi kanalının etkinliğini azalttığı, bundan dolayı da kredi hacminin büyümeye etki etme gücünün azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kredi ve büyüme arasındaki ilişkinin tek yönlü bir nedensellik ilişkisine dayandığı, ilişkinin yönünün büyümeden kredilere olduğu, büyümenin kredileri etkilediği fakat kredilerin büyümeyi etkilemediği sonucuna da ulaşılmıştır.

Baltacı(2012), banka kredileri hakkında genel kavramlara yer vermiş, kredilerin ekonomi üzerindeki etkileri üzerinde durmuştur. Analiz sonucunda, finansal gelişme ve ekonomik büyüme arasındaki bağlantının, finansal gelişmişliğin, ekonomik

büyümeyle etkilemediği, ancak ekonomik büyümenin finansal gelişmeyi etkilediği ortaya çıkmıştır.

Coşkun(2012), bankacılık sektörünün gözle görülür bir değişiklik gösterdiği 2000-2010 yılları arası ele alınarak, bankacılık sektöründe meydana gelen krizler, krizler sonrasında gelişen yapılanmalar, büyük konsolidasyon süreci, sektörün yapısını aktörlerini büyük boyutlarda yaşanan değişiklikler incelenmiştir. Türk bankacılık sektörü'nde yaşanan gelişmelerin etkilerini ölçmek, değerlendirmek ve yorumlayarak anlamlandırmak, ulaşılan sonuçları sektörde yer alan kurum ve kişilerle bağdaştırmak bu kitabın temel amacı olmuştur.

Tiryaki(2012), kitabını Türkiye Bankalar Birliği aracılığıyla yayınlayıp, 1990-2010 Türkiye Tecrübesi Işığında düzenlemiştir. Çalışmada, Türk Bankacılık Sektörü'nde temel bankacılık düzenleme araçlarının finansal sistemin kararlılığı üzerinde, hangi dönemde nasıl bir rol oynadığı incelenmiştir. Böylece, 1990-2010 tarih aralıklarında bankacılık sektöründe yaşanan değişimlerin mali tablolar üzerinde nasıl bir etki yarattığı, finansal istikrar üzerinde nasıl bir şekillenmeye sebep olduğu da incelenmiştir. Söz konusu tarih aralığında çeyrek dönemler itibarıyla finansal sistemin etkisi belirlenmeye çalışılmış, söz konusu tarih aralığında bankacılık sektörünün genel ekonomik şartlarda ve finansal sistemde yaşanan olayları büyük oranda yansıttığı görülmüştür

Yiğitbaş(2012) bankaların kredi kullandırma tutumlarına, asimetric bilgi etkisi ve reel sektör yansımaları açısından ele almıştır. Çalışma da , faiz oranlarının ters seçim ve ahlaki tehlike problemlerinin derecesini etkilediği; banka kredilerinin para politikasından etkilendiği ve banka kredilerinin reel sektör üretimini etkilediği doğrultusunda bilgilere ulaşılmıştır. 2002:1-2010:9 dönem verilerinin incelendiği çalışmada krediler/toplam varlıklar ,tasfiye edilecek krediler, net faiz marjı, gecelik faiz oranı, menkul kıymetler/toplam varlıklar, sanayi üretim endeksi, üretici fiyat endeksi değişkenleri kullanılmıştır. VAR modeli kullanılarak yapılan analizden elde edilen bulgulara göre, faiz oranlarının yüksek olduğu dönemlerde banka bilançolarında sorunlu krediler oranının arttığı, faiz oranlarının düşük seyrettiği dönemlerde sorunlu krediler oranının düştüğü tespit edilmiştir. Ayrıca Para politikası uygulamalarının banka kredilerini etkileyebilmesi belirli koşulların gerçekleşmesine bağlıdır. Bu koşullardan biri, bankaların finansal sistem içerisindeki payının yüksek

olması diğeri ise, banka bilançolarında varlık kalemini oluşturan krediler ile menkul kıymet stoku arasında tam ikame olmamasıdır. Son olarak ise güçlü olmayan bilanço yapıları dolayısıyla riskli algılanan küçük işletmeler menkul kıymet ihraç ederek piyasalardan fon sağlayamamaktadırlar.

Geyikçi(2013), çalışmasını Basel Kriterleri çerçevesinde kredi derecelendirme yöntemi ve uygulaması kapsamında ele alınmıştır. Çalışmanın içeriğinde Basel I, II, III, IV' den bahsedilmiş ardından kredi derecelendirmenin tarihçesi ve yöntemleri ele alınmıştır. Çalışmada, kredi derecelendirme yapan bankacılarla anket yapılmış ve elde edilen sonuçlarla kredi derecelendirme geçerliliği değerlendirilmiştir. Çalışmada analitik ağ süreci yaklaşımı ve Super Decision program yardımıyla küredi derecelendirmede kullanılacak oran ve ağırlıklar belirlenmiş, belirlenen ağırlıklar ile farklı sektörlerde faaliyette bulunan kuruluşların kredi derecelendirme notları karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonuçlarına göre de önerilen modelin doğruluğu belirlenmiştir..

Köseoğlu(2013), bankacılıkta kredi risk değerlendirmesine ilişkin ele alınan konuların kredi riski arasındaki ilişkinin varlığını ortaya koymak, kredi risk ölçümlerinde kullanılan Basel-II standardının örnek bankalarda kullanımının ne seviyede olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada bankacılığın tanımı, tarihi, bankaların organizasyon yapısı, kredileri ve çeşitleri hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmada Gaziantep, Mersin, Adana illerinde bulunan çeşitli özel bankalar ve katılım bankaları arasında SPSS 20.0 istatistik yöntemi tekniği kullanılmıştır. Sonuç olarak, bankacıların çalıştıkları birimleri ile bankanın Basel-II kriterlerinin benimsemesi aşamasında kredilerin risk yönetimiyle ilgili en çok sorun yaşayacağı sahalarda istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğuna ulaşılmıştır. Türkiye'de şirketlere verilen kredilerde Basel II derecelendirme sisteminin çok fazla kullanılmamakta olduğu görülmektedir.

Tiryaki vd.(2013), çalışmalarını, Basel Kriterleri uygulaması kapsamında Türk Bankacılık Sektörü' nde oluşan çalışmaları değerlendirmek ve sektörün kriterlere uyum sağlamada hangi kademe de olduğunun belirlenmek amacıyla oluşturmuşlardır. Çalışmada, Basel Kriterlerine uyum sağlama konusu, Türk Bankacılık Mevzuatı' nda ve BDDK tarafından, getirilen yasal düzenlemeler çerçevesinde ele alınıp, sektörün Basel II Kriterleri'ne uyum kabiliyeti incelenmiştir.

Ayrıca halen tam şekillenmeyen Basel III Kriterleri'nin Türk Bankacılık Sektörüne olası etkileri de ortaya konmuştur.

Tunç(2013), çalışmayı Nurkse modeline uyumlu bir biçimde Türkiye ekonomisinde banka kredilerinin artışının ekonomik kalkınma sürecinde olumlu bir etkiye sahip olup olmadığını ve naka kredilerindeki artışın toplam talebi artırarak kalkınma sürecinin nasıl etkilediğini ortaya koymak amacıyla oluşturmuştur. Çalışma da banka kredileri ile kalkınmanın ekonomik göstergeleri arasındaki kısa ve uzun dönemli ilişkilerin ortaya konulması için 1989-2013 dönemlerine ait çeyreklik verilerden faydalanılmıştır. Çalışma zaman serileriyle test edilmiştir. Banka kredilerinin kalkınmanın ekonomik göstergeleri üzerindeki kısa dönemli etkilerin tepkisi için VAR ve VEC modelleri çalıştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda, banka kredileri ile kalkınmanın ekonomik göstergeleri arasındaki kısa ve uzun dönemli etkileşimi ile banka kredilerinin sürdürülebilir kalkınmada önemi kanıtlanmıştır. Ayrıca Türkiye'deki ekonomik kalkınmaya kurumsal yapıya sahip bankacılık sektörünün olumlu katkıda bulunduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

Koçyiğit ve Demir(2014), çalışmada, Türkiye Garanti Bankası' nın 2007-2012 tarih aralığında kredilerde yaşanan risk değişimleri incelenip söz konusu bankanın risk yönetimi hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmanın sonucunda söz konusu bankanın tüm risk yönetim uygulamalarının Basel II kriterleri doğrultusunda gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Işık(2014), kredi riskine etki eden faktörlerin saptanması ve denetimlerinin nasıl yapılacağı üzerinde durmuştur. Ayrıca kredi riskinin bankacılık sektöründe seçilen finansal değişkenlerle açıklanıp açıklanmadığını araştırmıştır. Çalışmada öncelikle bankacılıkta kredi riski yönetimine ilişkin açıklamalar üzerinde durulmuş ve Türk bankacılık sektörünün son yıllarına ait finansal yapısını inceleyerek kredi riski yönetimi açısından değerlendirmiştir. Çalışma, Türk bankacılık sektöründe etkinliğini sürdüren 45 bankanın 37 finansal değişkeninin 2013-2014 yıllarında kredi riskiyle ilişkisi çok değişkenli istatistikî yöntemlerden lojistik regresyon analizi ile sunulup ardından da analizler SPSS uygulaması ile detaylı bir şekilde açıklamayı kapsamaktadır. Çalışmanın sonucunda, elde edilen sonuçlar literatürdeki diğer çalışmalarla karşılaştırılarak yorumlanmış, finansal oranlardan hangilerinin daha

belirleyici rol oynadığı belirlenerek bankaların almaları gereken önlemler üzerinde durulmuştur.

Kalav (2014), katılım bankaları ve mevduat bankaları ile çalışan reel sektör firmalarının kriz sürecindeki durumlarını incelemiş olup, krizi atlama ve krizde finansal sorunlarını çözme durumlarında bir değerlendirme yapmıştır. Çalışmada, katılım bankalarının işletme finansmanı ile ilgili olarak krizlerde nasıl bir etki yarattığını gözlemlemek amacıyla mülakat yöntemiyle 6'sı katılım bankası, 6'sı mevduat bankası, 6'sı hem katılım bankası hem de mevduat bankası ile kredi ilişkisinde olan 18 işletme ile görüşülmüş ve oluşturulan soru setiyle durum analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda; katılım bankaları ile çalışan işletmelerin mevduat bankaları ile çalışan işletmelere göre krizde daha avantajlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İşletmelerin likidite konusundaki duyarlılıkları, kullanılan kredilerin karşılığının bilançoda yer alması, kriz dönemlerinde mevcuttaki kredilerin geri çağrılıyor olmaması ve yine kriz dönemlerinde fon kullandırım oranlarında bir değişiklik olmaması gibi nedenler bu sonucun ortaya çıkmasındaki en önemli etkenler olarak belirtilmiştir.

Acar(2015), Türk bankacılık sektöründe gün geçtikçe artan yabancı banka girişlerinin sektöre ve ekonomiye etkisini ortaya koymak ve yabancı banka gelirlerinin nasıl vergiye tabi tutulduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Sonuç olarak; Türk bankacılık sektörüne giren yabancı bankaların makro ekonomik faktörlerden gerek büyüme gerekse istihdam üzerinde olumlu veya olumsuz etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Büyüme üzerinde; sektörde yabancı sermaye artarken aynı zamanda büyüme oranında artış gerçekleşmesi olumlu etki yarattığı, istihdam üzerinde ise; Türkiye'deki iş gücü maliyetlerinin diğer ülkelere göre daha düşük olması sonucu yeni istihdam olanaklarına yönelmesi olumlu, yabancı sermayenin istihdamı kesin artırdığı yada azalttığı bilinemediğinden dolayı da olumsuz etki yarattığına ulaşılmıştır.

Gasimova(2015), çalışmasını Basel III yeni sermaye gereksinimlerinin Türkiye bankalarının – kredi faiz oranları, kredi hacmi, karlılık, risk alma ve banka değeri üzerindeki etkilerini analiz etmek amacıyla gerçekleştirmiştir. Çalışmada, Türkiye'de açık piyasa işlemi gören 13 banka ele alınarak, 2005 1.çeyrek – 2015 1.çeyrek dönemleri arasındaki veriler kullanılarak Eşanlı Denklemler modeli kullanılmıştır. Analiz sonucunda, Toplam Sermaye Oranındaki artışın, kredi faiz

oranlarında artış etkisi yarattığına, kredi hacmini düşürdüğüne, karlılığı ise artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca tüm bu sonuçlardan hareketle, bu etkilerin özsermaye sahipleri için olumsuz bir etki olduğundan, banka piyasa değerine olumsuz yansıma gerçekleşeceği belirtilmiştir.

Yıldırım(2015), çalışmasında Basel I, II, III kriterlerini ayrıntılı olarak incelemiş ve söz konusu kriterlerin Türk Bankacılık Sisteminde ortaya çıkardığı tesir ve sonuçları detaylı bir şekilde ele almıştır.

Manafova(2016), çalışmada Azerbaycan' da bankacılık ve bankacılık sektöründe uygulanan denetim faaliyetleri değerlendirilmiştir. Azerbaycanın iç ve dış denetime tabi tutulduğu görülmüş, son zamanlarda aktif gözetim ve denetime tabi tutulması, karşılaşılmaması muhtemel riskleri yönetmek adına stratejiler belirlenip, uygulanmaya başlanması gibi gelişmelerden dolayı, Azerbaycan bankacılık sektörü performansının artması beklentisi de çalışmanın sonucunda ulaşılmıştır.

Yetiz(2016), bankacılık sektörünün tarihi gelişimi özellikle sistem hakkında bilgiler vermektedir. Çalışmada, banka kavramına, bankacılığın oluşum nedenlerine, dayalı bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda, bankacılık sektörünün finansal sistemin ağırlık kısmını oluşturduğu ve bu nedenle ekonomik kalkınma ve büyüme de bankacılığın önemli ve kritik bir görev üstlendiği belirtilmiştir. Ayrıca bankacılık sektörünün büyüme aşamasında olduğu ve kararlı bir şekilde de süreceğinin belirtilip, Türkiye'deki bankacılık sisteminin aktif karlılık ve öz kaynak karlılığının fazla olduğunun sonucuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

UYGULAMA

3.1.Veriler ve Değişkenler

Bankaların KOBİ'lere kredi verme tutumlarını test etmek için bankaya özgü bazı değişkenler kullanılmıştır. Analiz dönemi 2007:Q2 ve 2016:Q4 olmak üzere 39 dönemi kapsamaktadır. Mevduat ve katılım banka gruplarının (mevduat-kamu, mevduat-yabancı, mevduat-yerli-özel ve katılım) KOBİ'lere kullandıkları krediler, banka gruplarının aktif karlılığı, mevduat faiz oranı ve toplam krediler/Gayri Safi Yurtiçi Hasıla(GSYİH) değişkenleri kullanılmıştır.

Bankalarla ilgili değişkenler, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)'nın resmi internet sayfasındaki e-bültenlerden elde edilirken; mevduat faiz oranı ve GSYİH değişkenlerine ait veriler Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi internet sayfasından temin edilmiştir. Bankalara özgü KOBİ kredileri ve aktif karlılığı değişkenleri BDDK'nın sınıflandırılmasıyla mevduat-kamu, mevduat-yabancı, mevduat-yerli-özel ve katılım bankaları için ayrı ayrı kullanılmıştır.

Çalışmada kullanılan değişkenler toplu şekilde aşağıdaki Tablo 3.1'de verilmektedir:

Tablo 3.1.Çalışmada Kullanılan Değişkenler

Çalışmada Kullanılan Değişkenler	Açıklama
<i>Bağımlı değişkenler</i>	
Inkobikamu	Kamu bankalarının kullandığı toplam nakdi KOBİ kredilerinin logaritması
Inkobiktlm	Katılım bankalarının kullandığı toplam nakdi KOBİ kredilerinin logaritması
Inkobiozel	Yerli-özel bankaların kullandığı toplam nakdi KOBİ kredilerinin logaritması
Inkobiybnc	Yabancı bankaların kullandığı toplam nakdi KOBİ kredilerinin logaritması
<i>Bağımsız değişkenler</i>	
akkarkamu	Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Toplam Aktifler (%)-Kamu
akkarktlm	Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Toplam Aktifler (%)-Katılım
akkarozel	Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Toplam Aktifler (%)-Yerli-özel
akkarybnc	Dönem Net Kârı (Zararı) / Ortalama Toplam Aktifler (%)-Yabancı
Inmfo	Bankalarca 3 aya kadar vadeli açılan mevduatlara uygulanan ağırlıklı ortalama faiz oranlarının logaritması
Inkr_gsyih	Toplam krediler/GSYİH

3.2. Model Spesifikasyonları

Banka gruplarının KOBİ'leri kredilendirme sürecini etkileyen faktörleri tespit etmek amacıyla ileri sürülen hipotezler aşağıdaki regresyon modelleri ile test edilmiştir. Araştırmada test edilen modeller şunlardır:

$$\text{Model 1: Inkobikamu} = c + b_1 \text{akkarkamu} + b_2 \text{Inkr_gsyih} + b_3 \text{Inmfo} + u$$

$$\text{Model 2: Inkobiktlm} = c + b_1 \text{akkarktlm} + b_2 \text{Inkr_gsyih} + b_3 \text{Inmfo} + u$$

$$\text{Model 3: Inkobiozel} = c + b_1 \text{akkarozel} + b_2 \text{Inkr_gsyih} + b_3 \text{Inmfo} + u$$

$$\text{Model 4: Inkobiybnc} = c + b_1 \text{akkarybnc} + b_2 \text{Inkr_gsyih} + b_3 \text{Inmfo} + u$$

3.3.Yöntem

Mevduat ve katılım bankalarının KOBİ'lere kullandırdıkları kredileri etkilediği düşünülen değişkenler çok değişkenli regresyon analizi yöntemi ile test edilmiştir. Çalışmanın bağımlı değişkenini grup banka bazında KOBİ kredileri oluştururken, bağımsız değişkenlerini bankanın karlılığı, mevduat faiz oranı ve toplam krediler/GSYİH oranı oluşturmaktadır. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi En Küçük Kareler (EKK) tahmin metodu ile test edilmiştir.

Regresyon analizi, iki veya daha fazla değişkenler arasındaki sebep-sonuç ilişkisini tespit etmek, bu ilişki sonucunda o çalışma ile ilgili varsayımlar ya da kestirimler ortaya koyabilmek amacıyla yapılan istatistiksel bir uygulamadır. İstatistiksel olarak regresyon analizin de öncelikli olarak model kurulup, kurulduktan sonra, modelin doğruluğunun, geçerliliğinin belirlenmesi uygulamanın önemli bir parçasıdır. Tahmin edilen modelin gerçek modelle ne derecede benzerliğinin bulunduğunu tespit etmek için, EKK yöntemi kullanılmış ve bu yöntemle regresyon analizi varsayımlarının sağlanıp sağlanmadığının denetiminin yapılması gerekmektedir. Eğer kurulan regresyon modeli verilerle uyuşmuyorsa elde edilen sonuçlar da yanıltıcı olacaktır(Gürünlü Alma ve Vupa, 2008:220).

Veriler büyük bir evrenden seçilen örneklemin n tane gözleminden $(x_{1i}, x_{2i}, \dots, x_{pi}, y_i)$ oluşmaktadır. Bu gözlemler arasında doğrusal ilişki olduğu düşünüldüğünde regresyon denklemi aşağıdaki gibi olacaktır (Chatterjee ve Simonof, 2013:4).

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_{1i} + \dots + \beta_p x_{pi} + \varepsilon_i$$

Çalışma da öncelikle bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü test etmek için korelasyon analizi yapılmış ve aralarında %90 ve üzeri yüksek korelasyon(Tabachnick ve Fidell, 2007:88) bulunan değişkenler (bankaya özgü değişkenlerden banka büyüklüğü, vadesiz mevduat oranı, sermaye yeterlilik oranı, likidite oranı, net faiz marjı ve takipteki alacaklar ile makroekonomik değişkenlerden TÜFE, SÜE, GSYİH) analizden çıkarılmıştır. Daha sonra analizlerde kullanılan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler raporlanmıştır.

Bankaların KOBİ'lere kredi verme tutumunu etkileyen faktörleri araştırmak için çok değişkenli regresyon analizi kullanılmıştır. Kurulan modelin parametre tahminlerini yapmak üzere ise bazı varsayımlar altında en çok kullanılan tahminci olan En Küçük Kareler (EKK) tahmincisi kullanılmıştır. Bu varsayımlar normallik(normality), otokorelasyon(autocorrelation), çoklu doğrusal bağlantı(multicollinearity) ve değişen varyans(heteroscedasticity) testleridir. (Chatterjee ve Hadi, 2006:14; Baltagi, 2008:51-54; Chatterjee ve Simonof, 2013:8-9).

Jarque-Bera test istatistiği veri kümesinin normal dağılıp dağılmadığını göstermektedir (Baltagi, 2008:98). Bu analiz sonucunda, toplam krediler/GSYİH oranı ile mevduat faiz oranının normal dağılmadığı görölmüş ve logaritmik dönüşümle normal dağılması sağlanmıştır.

Otokorelasyon sorunu, bir birimin hata terimi ile diğer birimin hata terimleri arasındaki kovaryanslardan herhangi bir tanesinin 0'dan farklı olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır. Yani hata terimlerinin birbiri ile korele olmasından kaynaklanmaktadır (Chatterjeeve Hadi, 2006:197). Otokorelasyon testi için literatürde sıklıkla kullanılan Breusch-Godfrey LM testi kullanılmıştır (Hyun v.d., 2010:399).

Bağımsız değişkenler arasında meydana gelebilecek olası bir çoklu doğrusal bağlantı sorunu için değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiş ve aralarında yüksek korelasyon bulunan değişkenlerden bir tanesi modelin uyum iyiliğine göre(R^2) analize dahil edilmemiştir.

Değişen varyans(heteroscedasticity), tüm yatay kesitlerin hata terimlerinin varyanslarının değişken olmasından kaynaklanan bir problemdir (Chatterjee ve Hadi, 2006:166). Değişen varyans sorununun varlığını test etmek için ise en çok kullanılan White Testi yapılmıştır (Ando ve Hodoshima, 2007:46).

Modeller bu varsayım testlerinin sonuçlarına göre gerekli düzeltmeler yapılıp raporlanmıştır. Son olarak kurulan modellerde olası bir spesifikasyon hatasını önlemek için güçlü bir test olan Ramsey RESET testi yapılmıştır (Babatunde, Balogun, & Akingbade, 2014). Analiz sonuçları her bir banka grubuna göre ayrı ayrı raporlanmıştır.

3.4. Bulgular

Çalışmanın bu kısmında modellerde kullanılan değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler, korelasyon analizi ve En Küçük Kareler tahmin metodu ile yapılan regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Model1-Kamu mevduat bankalarının KOBİ kredi miktarını etkileyen faktörlere ilişkin analiz:

Kamu bankalarıyla ilgili olarak, modelin test edilmesine geçmeden önce ön testler verilmiştir:

Tablo 3.2. Kamu-Korelasyon Tablosu

	akkarkamu	lnkr_gsyih	lnmfo
akkarkamu	1.000000		
lnkr_gsyih	-0.494406	1.000000	
lnmfo	0.246423	-0.321978	1.000000

Analizde kullanılan bağımsız değişkenler arasında oluşabilecek çoklu doğrusal bağlantı sorununu önlemek için korelasyon analizi yapılmış ve Tablo 3.2’de de görüldüğü gibi değişkenlerin aralarında yüksek korelasyona rastlanmamıştır denilebilir(Field, 2009: 224; Hair ve Anderson, 2010:197).

Tablo 3.3. Kamu-Tanımlayıcı İstatistikler

	Inkobikam	akkarkamu	lnkr_gsyih	lnmfo
Ortalama	10.583	1.329	-7.902	2.399
Medyan	10.565	1.300	-7.976	2.340
Standart Sapma	0.728	0.690	0.349	0.273
Çarpıklık	0.116	0.569	0.523	0.872
Basıklık	1.513	2.694	2.963	2.795
Jarque-Bera	3.681	2.257	1.778	5.011
Olasılık	0.159	0.324	0.411	0.082
Observations	39	39	39	39

Tablo 3.3' de yer alan tanımlayıcı istatistikler değişkenlere ilişkin özet bilgiler sunmaktadır. Buna göre seriler Jarque-Bera testine göre normal dağılmakta ve çarpıklık (0'a yaklaştığından) ile basıklık (3'e yaklaştığından) sonuçlarında problem görülmemektedir. (Çiçek, 2010:11-12).

Kamu bankalarına ait modelin EKK ile tahmin çıktısı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 3.4. Kamu-EKK ve Varsayım Test Sonuçları

Model1: Kamu KOBİ Kredileri		
	Katsayı	t-ist.
c	25.551***	17.193
akkarkamu	0.047	0.702
lnkr_gsyih	1.767***	9.690
lnmfo	-0.445	-1.558
Düzeltilmiş R ²	0.78	
Gözlem Sayısı	39	
Standart Hata	0.343	
	Katsayı	Olasılık
F	45.463	0.000
Ramsey RESET Testi Uygunluk değeri(number of fitted term)=1	1.704	0.201
Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test	26.338	0.000
Heteroskedasticity Test: White	10.682	0.298

***%1, **%5 ve %10 düzeyinde anlamlı

Tablo 3.4'de mevduat bankası gruplarından kamu bankalarının KOBİ'lere kullandırmış olduğu kredileri etkileyen değişkenlerin etkileri raporlanmıştır. Öncelikle Model 1'de tahmin edilen model Ramsey RESET testi sonuçlarına göre doğrudur. Varsayım testlerinin (LM ve White) sonucu, kurulan bu modelde değişen varyans sorununu yok ancak otokorelasyon sorunu bulunmaktadır. EKK tahminciyle yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, aktif karlılığı ile mevduat faiz oranı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Toplam kredilerin GSYİH'ya

oranı kamu bankalarının KOBİ'lere kredi verme tutumlarını pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Kurulan bu modelde R^2 istatistiğine bakıldığında kullanılan bağımsız değişkenlerin kamu bankalarının kredi verme tutumunun %78'ini açıkladığı görülmektedir.

Model2-Katılım bankalarının KOBİ kredi miktarını etkileyen faktörlere ilişkin analiz:

Tablo 3.5. Katılım-Korelasyon Tablosu

	akkarkatlm	lnkr_gsyih	lnmfo
akkarkatlm	1.000		
lnkr_gsyih	-0.697	1.000	
lnmfo	0.435	-0.322	1.000

Analizde kullanılan bağımsız değişkenler arasında oluşabilecek çoklu doğrusal bağlantı sorununu önlemek için korelasyon analizi yapılmış ve Tablo 3.5'de de görüldüğü gibi katılım banka grubunda analizde kullanılan bağımsız değişkenler arasında yüksek korelasyona rastlanmamıştır.

Tablo 3.6. Katılım-Tanımlayıcı İstatistikler

	Inkobiktlm	lnakkarkatlm	lnkr_gsyih	lnmfo
Ortalama	9.520	-0.269	-7.902	2.399
Medyan	9.647	-0.198	-7.976	2.340
Standart Sapma	0.744	0.878	0.349	0.273
Çarpıklık	-0.427	-0.642	0.523	0.872
Basıklık	1.642	3.221	2.963	2.795
Jarque-Bera	4.180	2.756	1.778	5.011
Olasılık	0.124	0.252	0.411	0.082
Gözlem Sayısı	39	39	39	39

Tablo 3.6' da yer alan tanımlayıcı istatistikler değişkenlere ilişkin özet bilgiler sunmaktadır. Katılım bankalarının aktif karlılığı serisi normal

dağılmadığından logaritması alınmıştır ve bu düzeltme ile Jarque-Bera testine bakıldığında seriler normal dağılmakta ve çarpıklık (0'a yaklaştığından) ile basıklık (3'e yaklaştığından) sonuçlarında problem görülmemektedir.

Katılım bankalarına ilişkin kurulan modelin çıktısı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 3.7. Katılım-EKK ve Varsayım Test Sonuçları

Model2: Katılım KOBİ Kredileri		
	Katsayı	t-ist.
c	20.220***	18.453
lnakkarktlm	-0.068	-0.851
lnkr_gsyih	0.998***	6.648
lnmfo	-0.413**	-2.088
Düzeltilmiş R ²	0.69	
Gözlem Sayısı	39	
Standart Hata	0.290	
	Katsayı	Olasılık
F	29.553	0.000
Ramsey RESET Testi		
Uygunluk değeri(number of fitted term)=1	0.216	0.644
Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test	25.326	0.000
Heteroskedasticity Test: White	11.374	0.251

***%1, **%5 ve *%10 düzeyinde anlamlı

Tablo 3.7'de banka gruplarından katılım bankalarının KOBİ'lere kullandırmış olduğu kredileri etkileyen değişkenlerin etkileri raporlanmıştır. Öncelikle Model 2'den elde edilen bulgular kurulan modelin Ramsey RESET testine göre doğru olduğunu göstermektedir. Varsayım testlerinin (LM ve White) sonucu kurulan bu modelde otokorelasyon sorununa rastlanmıştır ve Newey-West düzeltmesi ile model tekrar tahmin edilmiştir. White testi sonucu varyans sabittir. Tablo 3.7'de raporlanan EKK sonucu otokorelasyon sorunu giderilerek tahminlenen sonuçtur. Buna göre,

katılım bankalarında mevduat faiz oranı KOBİ'lere kredi verme tutumlarını negatif ve anlamlı bir şekilde etkilerken; toplam kredilerin GSYİH'ya oranı pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Buna karşın aktif karlılığının anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Kurulan bu modelde R² istatistiğine bakıldığında kullanılan bağımsız değişkenlerin katılım bankalarının kredi verme tutumunun %69'unu açıkladığı görülmektedir.

Model3-Yerli-Özel banka grubunun KOBİ kredi miktarını etkileyen faktörlere ilişkin analiz:

Tablo 3.8. Yerli-Özel-Korelasyon Tablosu

	akkarozel	lnkr_gsyih	lnmfo
akkarozel	1		
lnkr_gsyih	-0.57076	1	
lnmfo	0.192913	-0.32198	1

Analizde kullanılan bağımsız değişkenler arasında oluşabilecek çoklu doğrusal bağlantı sorununu önlemek için korelasyon analizi yapılmış ve Tablo 3.8'de da görüldüğü gibi değişkenlerin aralarında yüksek korelasyona rastlanmamıştır.

Tablo 3.9. Yerli-Özel-Tanımlayıcı İstatistikler

	lnkobiozel	akkarozel	lnkr_gsyih	lnmfo
Ortalama	11.361	1.301	-7.902	2.399
Medyan	11.398	1.350	-7.976	2.340
Standart Sapma	0.524	0.648	0.349	0.273
Çarpıklık	-0.098	0.378	0.523	0.872
Basıklık	1.429	2.308	2.963	2.795
Jarque-Bera	4.070	1.707	1.778	5.011
Olasılık	0.131	0.426	0.411	0.082
Gözlem Sayısı	39.000	39.000	39.000	39.000

Tablo 3.9’ da yer alan tanımlayıcı istatistikler değişkenlere ilişkin özet bilgiler sunmaktadır. Buna göre seriler Jarque-Bera testine göre normal dağılmakta ve çarpıklık(0’a yaklaştığından) ile basıklık (3’e yaklaştığından) sonuçlarında problem görülmemektedir.

Yerli özel mevduat bankalarına ilişkin oluşturulan model çıktısı ise şu şekildedir:

Tablo 3.10 .Yerli-Özel-EKK ve Varsayım Test Sonuçları

Model3: Yerli-Özel KOBİ Kredileri		
	Katsayı	t-ist.
c	20.830***	19.497
akkarozel	-0.056	-0.835
lnkr_gsyih	1.060***	7.268
lnmfo	-0.426**	-2.189
Düzeltilmiş R ²	0.69	
Gözlem Sayısı	39	
Standart Hata	0.292	
	Katsayı	Olasılık
F	29.162	0.000
Ramsey RESET Testi Uygunluk değeri(number of fitted term)=1	0.562	0.459
Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test	27.149	0.000
Heteroskedasticity Test: White	11.162	0.264

***%1, **%5 ve *%10 düzeyinde anlamlı

Tablo 3.10’da banka gruplarından yerli-özel bankalarının KOBİ’lere kullandırmış olduğu kredileri etkileyen değişkenlerin etkileri raporlanmıştır. Öncelikle Model 3’den elde edilen bulgular kurulan modelin Ramsey RESET testine göre doğru olduğunu göstermektedir. Varsayım testlerinin (LM ve White) sonucu kurulan bu modelde varyans sabitken, otokorelasyon sorununa rastlanmış ve Newey-West düzeltmesi ile model tekrar tahmin edilmiştir. Tablo 3.10’da raporlanan EKK sonucuna göre, aktif karlılığı bankaların KOBİ’lere kredi verme tutumlarını

etkilememektedir. Ancak toplam krediler/gsyih değişkeninin pozitif ve mevduat faiz oranının negatif ve anlamlı bir etkisinin olduğu görülmektedir. Kurulan bu modelde R^2 istatistiğine bakıldığında kullanılan bağımsız değişkenlerin yerli-özel bankaların kredi verme tutumunun %69'unu açıkladığı görülmektedir.

Model4-Yabancı banka grubunun KOBİ kredi miktarlarını etkileyen faktörlere ilişkin analiz:

Tablo 3.11. Yabancı- Korelasyon Tablosu

	akkarybnc	lnkr_gsyih	lnmfo
akkarybnc	1		
lnkr_gsyih	-0.55484	1	
lnmfo	0.336627	-0.32198	1

Analizde kullanılan bağımsız değişkenler arasında oluşabilecek çoklu doğrusal bağlantı sorununu önlemek için korelasyon analizi yapılmış ve Tablo 3.11’de görüldüğü gibi değişkenlerin aralarında yüksek korelasyona rastlanmamıştır.

Tablo 3.12. Yabancı-Tanımlayıcı İstatistikler

	lnkobiybnc	akkarybnc	lnkr_gsyih	lnmfo
Ortalama	10.14509	0.976923	-7.90179	2.398728
Medyan	9.90234	0.83	-7.97622	2.339881
Standart Sapma	0.78351	0.554357	0.348702	0.272739
Çarpıklık	0.378946	0.568432	0.522657	0.872032
Basıklık	2.165428	2.609854	2.963231	2.794997
Jarque-Bera	2.065232	2.347594	1.777806	5.011148
Olasılık	0.356074	0.309191	0.411107	0.081629
Gözlem Sayısı	39	39	39	39

Tablo 3.12’ de yer alan tanımlayıcı istatistikler değişkenlere ilişkin özet bilgiler sunmaktadır. Buna göre seriler Jarque-Bera testine göre normal dağılmakta ve

çarpıklık(0'a yaklaştığından) ile basıklık (3'e yaklaştığından) sonuçlarında problem görülmemektedir.

Yabancı bankalara ilişkin olarak oluşturulan modelin çıktısı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 3.13. Yabancı-EKK ve Varsayım Test Sonuçları

Model4: Yabancı KOBİ Kredileri		
	Katsayı	t-ist.
c	27.903***	41.102
akkarybnc	0.099	1.452
lnkr_gsyih	2.198***	20.837
lnmfo	-0.204**	-2.048
Düzeltilmiş R ²	0.92	
Gözlem Sayısı	39	
Standart Hata	0.213	
	Katsayı	Olasılık
F	159.173	0.000
Ramsey RESET Testi Uygunluk değeri(number of fitted term)=1	0.383	0.540
Breusch-Godfrey Serial Correlation LM Test	17.148	0.001
Heteroskedasticity Test: White	10.834	0.287

Tablo 3.13'de banka gruplarından yabancı bankaların KOBİ'lere kullandırmış olduğu kredileri etkileyen değişkenlerin etkileri EKK ile test edilmiştir. Varsayım testlerinin (LM ve White) sonucu kurulan bu modelde varyans sabitken, otokorelasyon sorununa rastlanmış ve Newey-West düzeltmesi ile model tekrar tahmin edilerek raporlanmıştır. Ramsey Reset testi sonucuna göre model anlamlı çıkmıştır. Yabancı bankalar gelişmekte olan ekonomilerde daha az riskli ve kaliteli müşterilere yönelebilmektedir. Yabancı bankaların kaliteli müşteriye daha yakın olmaları KOBİ'lerin sınırlı olan finansman olanaklarını daha kısıtlı hale getirmektedir(Şahin ve Doğukanlı, 2014:66).

SONUÇ

KOBİ'ler ülke ve dünya ekonomisinin lokomotifi görevini görmekte ve esnek, girişimci ve katma değer yaratma anlamında başarılı oluşumlardır. KOBİ'leri ülkeler ve finansal kurumlar için önemli yapan şey, sayılarının önemli miktarlarda çok olması (toplam işletmeler içerisinde %90'lara varan bir oranda) ile ekonomide meydana gelebilecek olağanüstü durumlardan çok çabuk etkilenebiliyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Sermaye yapıları özkaynak anlamında zayıf olan işletmelerin finansman sıkıntılarını banka kredileri gibi finansal araçlarla giderdiklerinden dolayı bankaların KOBİ'lere kredi kullandırırken sergiledikleri tutum önem kazanmaktadır. KOBİ'lerin finansman sıkıntılarında ikinci bölümde detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Buradan hareketle bankaların KOBİ'lere kredi verirken sergiledikleri tutum ve kredi verme davranışına etki eden faktörlerin araştırılması bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

Kredi verme tutumunu etkileyen faktörlerin araştırıldığı çalışmada kamu, katılım, yerli-özel ve yabancı banka grupları kapsamında karşılaştırmalı olarak durum analizi yapılmış ve her bir banka grubunun hangi faktörlerden etkilenecek kredi kullandırdıkları araştırılmıştır. Bu amaçla hazırlanan bu çalışmada 2007:Q2 ve 2016:Q4 dönemleri dikkate alınarak 39 gözlemle, kurulan hipotezlerden yola çıkarak dört model çok değişkenli doğrusal regresyon analizi kullanılarak EKK ile tahmin edilmiştir.

Bu analizlerden hareketle tüm banka gruplarının KOBİ'lere kredi verme tutumlarını etkileyen faktörler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre, KOBİ kredilerini etkileyen faktörler banka grupları arasında değişkenlik göstermektedir. Buna göre birinci modelden elde edilen sonuçlara göre, krediler/GSYİH değişkeni kamu banka grubunun kullandığı KOBİ kredilerini anlamlı ve pozitif etkilerken, mevduat faiz oranı ve aktif karlılığının anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan hareketle, kamu bankalarında

kullandırılan toplam kredi hacminin yüksek olduğu dönemlerde KOBİ'lere kredi verme eğiliminde oldukları sonucu çıkarılabilir.

İkinci modelden elde edilen sonuçlara göre, katılım bankalarının KOBİ'lere kredi kullandırma tutumlarını krediler/ GSYİH değişkeni pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilerken, mevduat faiz oranı değişkeni negatif ve anlamlı bir şekilde etkilemiştir. Aktif karlılığının KOBİ'lere kredi kullandırma tutumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Üçüncü model, yerli-özel bankaların tutumlarını test etmiş ve yapılan analiz sonucunda yerli-özel bankaların KOBİ'lere kredi kullandırma tutumlarını krediler/ GSYİH değişkeni pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilerken, mevduat faiz oranı değişkeni negatif ve anlamlı bir şekilde etkilemiştir. Aktif karlılığının KOBİ'lere kredi kullandırma tutumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Dördüncü model yabancı bankalar için kurulmuş ve katılım bankaları ve yerli-özel banka grubu ile aynı sonucu vermiştir. Diğer bir deyişle yabancı banka grubunda KOBİ'lere kredi kullandırma tutumlarını krediler/ GSYİH değişkeni pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilerken, mevduat faiz oranı değişkeni negatif ve anlamlı bir şekilde etkilemiştir. Aktif karlılığının KOBİ'lere kredi kullandırma tutumu üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

Çalışmada test edilen dört modelden elde edilen ortak sonuç aktif karlılığının hiçbir banka grubunda KOBİ'lere kredi verme tutumunu etkilemediği üzerinedir. Diğer bir deyişle, bankaların karlılık düzeyi ile KOBİ'lere kullandırılan kredi miktarı arasında bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Bu sonuç banka büyüklüğü ne olursa olsun KOBİ'lere kredi verme noktasında tüm banka gruplarında bir hassasiyet olduğunu göstermektedir. İkinci değişken olan krediler/GSYİH değişkeni kredi verme tutumunu tüm banka gruplarında pozitif ve anlamlı bir şekilde etkilemektedir. Bu sonuç tüm banka gruplarının toplam kredi hacmi arttığında bunun içindeki KOBİ kredileri payının da arttığını göstermektedir. Mevduat faiz oranı olan son değişken ise katılım, yerli-özel ve yabancı banka gruplarının kredi verme tutumunu negatif ve anlamlı etkilemiştir. Kamu bankalarını etkilememe nedeni kamu bankalarının daha temkinli davranmalarından kaynaklanabilir. Mevduat faizinin diğer iki banka grubunu negatif etkileme nedeni, bankaların kredi işlemlerinden, mevduat toplarken mevduat

sahibine verdikleri mevduat faizinin çok üstünde bir faiz almaları ile ilişkili olabilir. Çünkü bankacılık sektörü masraflı çalışan bir sektördür olması nedeniyle mevduat faiz oranında meydana gelecek olan artışla masrafları da çok artacağından(Özkılınç, 2014:5847) bunu kredi faiz oranlarına yansıtacaktır ve bunun sonucunda halihazırda temerrüt olasılığı yüksek olan KOBİ'lere daha yüksek faiz ile kredi kullandırma eğiliminde olacaklarından KOBİ'lere kullandırılan kredi hacmi düşüş eğiliminde olacaktır. Ayrıca, bu sonuç şuna da bağlanabilir ki, mevduat faiz oranı arttığında yatırım yapma isteğinde olan KOBİ'lerin ağırlıklı ortalama sermaye maliyeti yüksek olacağından karlılık beklentileri düşecek ve yatırım yapmak yerine alternatif bir yol olan mevduat faizinde tasarruflarını değerlendireceklerdir.

Bu çalışmanın literatüre katkısı, bankaların KOBİ'lere kullandırdıkları kredi tutumunu etki eden faktörlerin araştırılması ve elde edilen sonuçlarla politika yapıcılara bir veri üretmesinden kaynaklanmaktadır. Sonraki çalışmalarda farklı değişkenler ve farklı ülke karşılaştırmaları ele alınarak yeni çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, U. (2015). *Türkiye'de Bankacılık Sektörüne Yabancı Sermaye Girişi ve Vergilendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Ana Bilim Dalı Maliye Teorisi Bilim Dalı.
- Akaragitmez, E. A. (2014). *Basel III Kriterlerinin KOBİ'ler Üzerindeki Etkileri Osmaniye örneği*. Osmaniye: T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı .
- Akgemci, Y. (2001). *Kobilerin Temel Sorunları ve Sağlanan Destekler*. Ankara: T.C.Sanayi ve Ticaret Bakanlığı KOSGEB Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı.
- Akgözlü, E. (2008). *KOBİ'lerin Pazarlama Sorunları ve Pazarlama Eğitimi İhtiyaçlarının Tespiti: Çorum İlinde Tanımlayıcı Bir Araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İşletme Eğitimi Anabilim Dalı.
- Aktürk, O. (2013). *İmalat Sanayiindeki KOBİ'lerin Sorunları ve 2008 Küresel Krizden Etkilenme Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma: Kırşehir İli Örneği*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Bilim Dalı.
- Alemdar, D. (2010). *Bankaların Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerle Kredi İlişkileri ve Muhasebe Düzeni*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı.
- Alma, Ö. G., ve Vupa, Ö. (2008). Regresyon Analizinde Kullanılan En Küçük Kareler ve Küçük Medyan Kareler Yöntemlerinin Karşılaştırılması. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Fen Dergisi*, 3(2), 219-229.
- Ando, M., ve Hodoshima, J. (2007). A Note on Bootstrapped White's Test for Heteroskedasticity in Regression Models. *Economic Letters* 97, 46-51.
- Arısoy, Ş. E. (2014). *Basel II'nin KOBİ'lere Etkileri*. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, İ., ve Yapraklı, S. (2008). Banka Kredileri ve Enflasyon Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Analiz. *Ekonometri ve İstatistik Dergisi*(7), 88-103.
- Arslan, İ., ve Yapraklı, S. (2008). Banka Kredileri ve Enflasyon Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Ekonometrik Bir Analiz(1983-2007). *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*(7), 88-103.

- Atan, M. (2002). Risk Yönetimi ve Türk Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atangüç, Ö. (2007). *Türk Ekonomisinde KOBİ'ler ve Ekonomik Büyümeye Katkıları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Teorisi Anabilim Dalı.
- Ataol, C. (2006). *Küçük-Orta Ölçekli İşletmeler (KOBİ) İçin Bankalarda Kredi Değerleme Sistemi ve Bir Örnek Çalışma*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık Ve Sigortacılık Enstitüsü Sermaye Piyasası ve Borsa Anabilim Dalı.
- Atay, M. (2012). KOBİ'lerin Türkiye'de Bankalarla Yaşadığı Finansal Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 1-7.
- Ay, H. M., ve Telaşlı, E. (2007). Türkiye' de KOBİ'lerin İhracattaki Yeri ve Karşılaştığı Sorunlar. *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F.Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, 173-184.
- Ay, İ. C. (2010). *Basel Kriterleri Çerçevesinde Türk Finans ve Bankacılık Sektörünün Yeniden Düzenlenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı.
- Aydemir, N. (2004). *Dünden Bugüne Türkiye' de Bankacılık*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalı.
- Ayık, Y. Z., ve Keskin, G. (2010). KOBİ'lerin Genel Sorunları ve Düşünülen Çözüm Önerileri Üzerine Erzurumda Bir Uygulama. *12(2)*, 469-481.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, (2017). Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Mart Raporu, file:///C:/Users/greis/Desktop/16031tbs_temel_gostergeler_raporu_mart_2017.pdf, (25.07.2017).
- Babatunde, O. S., Balogun, O. S., ve Akingbade, T. J. (2014). Comparative Appraisal of some Specification Error Test. *International Journal of Innovation and Applied Studies*, 8(1), 341-345.
- Baltacı, İ. (2012). *Banka Kredilerinin Ekonomik Etkileri Türkiye Üzerine Bir Uygulama*. Bilecik: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Baltagi, B. H. (2008). *Econometrics* (4. ed.). Berlin, German: Springer.
- Bayburtluoğlu, A. (2011). *Kobi Bankacılığında Kredi Yönetimi ve Türkiye' de KOBİ Bankacılığı*. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Bankacılık ve Finans Programı.
- Büyüklik Grubuna Göre Temel Göstergeler*. (n.d.). Türkiye İstatistik Kurumu: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21540>, (18.06.2017).
- Chatterjee, S., ve Hadi, A. S. (2006). *Regression Analysis By Example*. John Wiley and Sons.

- Chatterjee, S., ve Simonof, J. S. (2013). *Handbook of Regression Analysis*. New Jersey, Canada: A John WileyveSons, Inc., Publication.
- Coşkun, N. (2012). *Türkiye'de Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı, Firma Davranışları ve Rekabet Analizi*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği.
- Cull, R., ve Peria, M. S. (2013). Bank Ownership and Lending Patterns During the 2008–2009 Financial Crisis: Evidence from Latin America and Eastern Europe. *Journal of BankingveFinance*, 37, 4861-4878.
- Çatal, M. F. (2007). Bölgesel Kalkınmada Küçük ve Orta Boy İşletmelerin (KOBİ) Rolü. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 333-352.
- Çelik, Y., ve Karadal, Y. (2007). KOBİ'lerin Sorunları ve Çözüm Stratejilerinin Algılanan Performans Üzerine Etkileri:Aksaray ve Mersin Örneği. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 119-138.
- Dane, E. (2010). *Türkiye'de ve İtalya'da KOBİ'ler ve İkili Ticari İlişkiler Çerçevesinde KOBİ Sorunlarının İncelenmesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.
- Dilek, A. (2007). *Basel-II' nin Kobi Kredileri Üzerindeki Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Eke, O.B.(2009) Basel-II Uzlaşısı Çerçevesinde Bankalarda Kredi Riski Ölçümü, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli:17.
- Erol, H. M. (2006). *Dünya'da ve Türkiye'de Bankacılık Sektörünün Gelişimi ve Türkiye'de Kamu Bankalarının Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı.
- Ertaş, Y. (2015). *KOBİ Kredileri*. İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi ve Finans Ana Bilim Dalı Bankacılık ve Sigorta İşletmeciliği Programı.
- Eser, E. (2010). *Basel II Uzlaşısı Çerçevesinde Kredi Riskinin İncelenmesi ve Kredi Riskinin Ölçümüne Yönelik Kantitatif Bir Çalışma*. İstanbul: Marmara Üniveritesi Sosyal Bilimler Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Finansal Piyasalar ve Yatırım Yönetimi Bilim Dalı.
- Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. Los Angeles: SAGE Publications.
- Gasimova, G. (2015). *Bankaların Sermaye Yeterliliği Açısından Basel III Kriterinin Gerekliliği ve Türk Bankacılık Sistemine Etkileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı.
- Geyikçi, U. B. (2013). *Basel Kriterleri Çerçevesinde Kredi Derecelendirme Model Önerisi*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.

- Gökmen, B. (2007). *Bankalarda Finansal Tablolar Analizi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Teorisi Bilim Dalı.
- Gürbüz, İ. M. (2010). *Küreselleşme Sürecinde KOBİ'lerin Artan Önemi ve Türkiye'de KOBİ'lere Sağlanan Desteklerin Değerlendirilmesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hair, J. F., ve Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. Prentice Hall Higher Education.
- Hyun, J.-Y., Mun, H. H., Kim, T.-H., ve Jeong, J. (2010). The Effect of a Variance Shift on the Breusch–Godfrey's LM test. *Applied Economics Letters*, 17(4), 399-404.
- İbrahimi, A. (2006). *Türkiye ve Avrupa Birliği'nde KOBİ'lere Sağlanan Destekler ve Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'nde İmalat Sektörü'nde Faaliyet Gösteren KOBİ'lere İlişkin Bir Uygulama*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Işık, A. (2014). *Bankacılıkta Risk Yönetimi ve Türk Bankacılığında Kredi Riskinin Seçilmiş Finansal Değişkenlerle İlişkisinin Lojistik Regresyonla İncelenmesine Yönelik Bir Uygulama*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı.
- Kahraman, S. (2012). *KOBİ'lerin Sorunları ve Çözüm Önerileri: Bursa Alan Araştırması*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Kalav, Ö. (2014, Aralık). *Kriz Sürecinde İşletmelerin Finansmanında Katılım Bankalarının Rolü ve Mevduat Bankaları İle Mukayesesi: Bir Uygulama*. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Z., Şahin, L., Hacıevliyagil, N., ve Ekşi, İ. H. (2016). Bankaların Kredi Verme Davranışlarında Varlık Kallitesinin Etkisi. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 8(14), 147-160.
- Kobi Bilgi Sitesi.* (2012). http://kobi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=133&Itemid=233.(08.05.2017).
- Koçyiğit, S. Ç., ve Demir, A. (2014). Türk Bankacılık Sektöründe Kredi Riski ve Yönetimine İlişkin Bir Uygulama: Türkiye Garanti Bankası Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 222-246.
- Köseoğlu, O. (2013). *Bankacılıkta Kredi Riskleri Analizi ve Kredi Riskleri Hakkında Bir Araştırma*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Külahi, E. A., Tiryaki, G., ve Yılmaz, A. (2013). Türkiye'de Basel-I,II,III Kurullarına Uyum Süreci. *Öneri Dergisi*, 185-200.
- Laidroo, L. (2016). Bank Ownership and Lending: Does Bank Ownership Matter? *Emerging Markets Finance and Trade*, 52(2), 285-301.

- Manafova, G. (2016). *Bankacılıkta Denetimin Bankacılık Sektörünün Gelişmesi Üzerindeki Etkileri:Azerbaycan Örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Bankacılık Anabilim Dalı.
- Mazıbaşı, M.(2005). Operasyonel Riske Basel Yaklaşımı: Risk Verilerine İlişkin Bir Değerlendirme, BDDK Araştırma Raporları 2, https://www.bddk.org.tr/WebSitesi/turkce/Basel/1283MM_Opriskdata.pdf, (20.07.2017).
- Micco, A., ve Panizza, U. (2006). Bank Ownership and Lending Behavior. *Economic Letters*, 93(2), 248-254.
- Özbek, Z. (t.y.). *KOBİ'lerin Türk Ekonomisine Etkileri*. Dışişleri Bakanlığı Yayınları, Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi, Sayı:31, <http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayiyi31/Zerrin%20ozbek.pdf>.
- Özgener, Ş. (2003). Büyüme Sürecindeki KOBİ'lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları: Nevşehir Un Sanayii Örneği . *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 137-161.
- Özgür, E. (2011). *Türk Bankacılık Sektörünün Kredi Arzını Etkileyen Unsurlar: Türk Bankacılık Sektöründe "Kredi Çöküşü"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Özkılınç, D.N.(2014). Türk KOBİ'leri İçin Alternatif Finans Bulma Yöntemleri ve Sermaye Piyasası. *Journal of Yaşar University*, 9(34), s.5833-5850.
- Özyiğit, H. (2015). *KOBİ'lerin Finansman Sorunlarına Avrupa Birliği KOBİ Finansman Politikalarıyla Çözüm Önerileri:Erzincan Uygulaması*. Erzincan: Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Pekak, B. ve Akbaş, U. (2004). Risk Yönetimi ve Basel-II' nin KOBİ'lere Etkileri. *Türkiye Bankalar Birliği*, (pp. 1-38). İstanbul.
- Postalcı, A. (2010). *Kredi Riski ve Türk Bankacılık Sektörünün Kredi Riski Görünümü*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Resmi Gazete (2005). *Bankalar Kanunu, Krediler, 48/1.Md.* (16.06.2017)
- Serinkan, C., ve Cabar, H. (2008). KOBİ'lerin Yönetim ve Organizasyon Sorunları:Denizli'deki Tekstil İşletmelerinde Bir Araştırma. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1-27.
- Seval, B., Arsoy, Y. ve Sarıkovanlık, V.(2004). *Piyasa Riski, Sermaye Yeterliliği ve Riske Maruz Değer(RMD)*. Mali Çözüm Dergisi, 68:44-59.
- Sevil, G.(2001). Finansal Risk Yönetimi Çerçevesinde Piyasa Volatilitésinin Tahmini ve Portföy RMD Hesaplamaları. CIP-Anadolu Üniversitesi Yayınları;No.1323, Eskişehir.

- Türkiye Bankalar Birliği (2006). Basel-II'nin KOBİ'lere Etkisi. Basel II ve KOBİ'ler Çalışma Grubu, *Bankacılar Dergisi*, Sayı:58, 3-62. https://www.tbb.org.tr/Dosyalar/Arastirma_ve_Raporlar/baselin_kobilere_etkileri.pdf(13.02.2017).
- Sungur, G. (2012). *Basel Kriterleri ve KOBİ'ler Tarafından Algılanmasına Yönelik Uygulama*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İşletme Eğitimi Anabilim Dalı Bankacılık Eğitimi Bilim Dalı.
- Şahin, A. (2011). *Türkiyede Banka Kredileri ve Büyüme İlişkisi Üzerine Bir Uygulama: 1995-2010*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Şahin, A., ve Doğukanlı, H. (2014). Yabancı Bankaların KOBİ Kredilerine Etkileri: Türkiye İçin Bir İnceleme. *Bankacılık ve Finansal Piyasalar*, 8(2), 39-73.
- Şimşek, K.Ç.(2007). Bankacılıkta Risk ve Risk Ölçüm Yöntemleri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S.(2007). *Using Multivariate Statistics*. Pearson Education, Boston, s.88.
- Tekindağ, F. C. (2010). *Kredi Risk Yönetim Aracı Olarak KOBİ Kredileri İçin Alternatif Skorlama Model Önerisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Terzi, T. (2011). *Basel Kriterlerinin Kobi Kreileri Üzerindeki Etkileri*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme MBA.
- Tiryaki, D. G. (2012). *Finansal İstikrar ve Bankacılık Düzenlemeleri (1990-2010 Türkiye Tecrübesi Işığında)*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği.
- Torlak, D., ve Uçkun, Y. (2005). Eskişehir'deki KOBİ'lerin Pazarlama ve Finansman Sorunları Ara Kesiti. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 199-215.
- Tuncer, K. (2010). *Banka Kredilerinin Ekonomik Büyüme Etkisi: İller Bazında Yakınsama Analizi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Tunç, B. (2012, Aralık). *Kredi Hacmini Etkileyen Faktörler: Banka Kredileri Eğilim Anketi Analizi*. Ankara: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İstatistik Genel Müdürlüğü.
- Tunç, H. (2013). *Ekonomik Göstergeler Işığında Banka Kredilerinin Büyüme ve Kalkınmadaki Rolü: Tüketici Kredileri, Taşıt Kredileri, Konut Kredileri Ayrımı*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Türköz, P. (2008). *KOBİ'lerin Finansman Sorunları ve Bankaların KOBİ'lere Yaklaşımı:İsparta Alan Araştırması*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Türkiye İstatistik Kurumu(2016). Küçük ve Orta Büyüklükteki Girişim İstatistikleri. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21540>(16.08.2017).

- Uçar, H. (2009). *Avrupa Birliği ve Türkiye'de KOBİ'lerin Desteklenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı.
- Ünlüleblebici, Y. (2011). *Kobi Kredilerin Ekonomik Büyüme Etkileri:Türkiye Örneği*. Niğde: Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Bilim Dalı.
- Yardımcı, N. (2006). *Bankacılık Sektöründe Etkinlik Analizi: Türk Bankacılık Sektörü ve Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerin Bankacılık Sektörlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yerlikaya, M. A. (2014). *KOBİ'lere Sağlanan Desteklerin KOBİ Performansına Etkisinin Çok Ölçütlü Karar Verme Yöntemleri ile Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı.
- Yetiz, F. (2016). Bankacılığın Doğuşu ve Türk Bankacılık Sistemi. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 107-117.
- Yiğitbaş, Ş. B. (2012). *Bankaların Kredi Verme Davranışı Üzerine Asimetrik Bilginin Etkisi ve Reel Sektör Yansıması(Türkiye Analizi 2002-2010)*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.
- Yıldırım, M. (2008). *Banka Muhasebesi*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği.
- Yıldırım, O. (2015). Türk Bankacılık Sisteminde Basel Kriterleri. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 9-21.
- Yılmaz, D. (2012). *KOBİ'lerin Sorunlarına Yönelik Sağlanan Destekler*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı/Çalışma Ekonomisi Bilim Dalı.
- Yılmaz, N. (2007). *1930-1946 Döneminde Türk Bankacılık Tarihi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Yüksel, A. (2005). *Basel-II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri*. Ankara: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

ÖZGEÇMİŞ

Rabia YETGİN
İşletme Anabilim Dalı
Yüksek Lisans

Eğitim

Lise 2004 Gaziantep Lisesi, Eşit Ağırlık Bölümü

Lisans 2012 Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat İktisadi Ve İdari Bilimler
Fakültesi, İşletme Bölümü (1 yıl İngilizce hazırlık)

Kişisel

Doğum yeri ve yılı: Gaziantep/ 01.08.1988

Cinsiyet: Kadın